

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Запорізький національний технічний університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання дипломних робіт
для студентів спеціальності
7.03050801 “Фінанси і кредит”
всіх форм навчання

2014

Методичні вказівки до виконання дипломних робіт для студентів спеціальності 7.03050801 “Фінанси і кредит” всіх форм навчання/ Укл. Нестеренко Ж.К., Фатюха Н.Г. Запоріжжя: ЗНТУ, 2014. – 82 с.

Укладачі: к.е.н., професор, зав.каф. “Фінанси і кредит”
Ж.К. Нестеренко, к.е.н., доцент Фатюха Н.Г.

Рецензент: к.е.н., доц. В.В. Корольков

Відповідальний за випуск: к.е.н., проф. Ж.К. Нестеренко

Затверджено
на засіданні кафедри
“Фінанси і кредит”
Протокол № 4
від 26.12.2013 р.

Затверджено
на засіданні
Вченої Ради ФЕУ
Протокол № 5
від 20.02.2014р

ЗМІСТ

Вступ	5
1 Мета і завдання дипломної роботи	7
2 Загальні положення	10
3 Організація виконання дипломної роботи	13
3.1 Вибір теми і об'єкта дослідження, затвердження теми	12
3.2 Розробка завдання на дипломну роботу, складання календарного плану	16
3.3 Складання плану роботи	18
3.4 Опрацювання літературних джерел, збирання та обробка на ПК фактичного матеріалу	20
4 Вимоги до порядку викладення матеріалу роботи	23
5. Загальні вимоги до оформлення структурних елементів дипломної роботи	26
6. Правила оформлення тексту дипломної роботи	31
7 Підготовка до захисту дипломної роботи	49
8 Захист дипломної роботи	50
9 Орієнтовна тематика дипломних робіт	55
10. Список рекомендованої літератури книжкового фонду бібліотеки ЗНТУ	55
11 Перелік використаних джерел	58
Додаток А. Зразок оформлення титульного листа дипломної роботи	59
Додаток Б. Бланк завдання на дипломну роботу	60
Додаток В. Бланк – форма відзиву наукового керівника на дипломну роботу	62
Додаток Д. Приклад змісту ДР	63
Додаток Е. Приклад складання реферату ДР	65
Додаток Ж. Зразок переліку найбільш розповсюджених скорочень	66
Додаток К. Приклад оформлення таблиці в додатку	67
Додаток Л. Приклад оформлення рисунку в додатку	69
Додаток М. Бланк – форма рецензії на дипломну роботу	70
Додаток Н. Зразок оформлення ілюстративного мате-	71

ріалу

Додаток П. Таблиця П.1 Критерії оцінювання дипломної роботи за вимогами Науково-методичної комісії МОН України з фінансів і кредиту та обліку і аудиту 72

Додаток Р. Приклад оформлення бібліографічного опису 73

ВСТУП

Вихід України з кризового фінансово-економічного стану може здійснюватись на підставі впровадження радикальних економічних реформ і буде залежати в першу чергу від високого рівня професійної підготовки спеціалістів, які зможуть забезпечити становлення і вдосконалення фінансів та фінансових відносин підприємств, банківської системи, а також установ і організацій грошово-кредитно-страхової системи та відносин на фондовому ринку України.

Вдосконалення фінансових відносин підприємств та організацій у всіх видах виробничо-господарської діяльності з метою одержання прибутків та збільшення капіталів залежить від впровадження фінансового механізму та фінансово-кредитної політики держави.

Логіка ринкових відносин потребує відповідей на такі питання, які стоять перед кожним керівником і його командою, перед кожним підприємцем:

- як керувати фінансами підприємства;
- які критерії для прийняття фінансових рішень;
- які перешкоди зможуть привести до банкрутства;
- як вижити в високоінфляційному середовищі;
- які є лігитивні методи фінансового маневрування з метою нейтралізації або зменшення податкового пресу і т. п.

Дати відповіді на всі ці запитання в конкретних умовах будь-якого діючого підприємства, допоможе спеціалісту-фінансисту той великий об'єм роботи, який студент - дипломник виконає на завершальні й стадії підготовки фахівця при виконанні і захисті дипломної роботи, як він зможе дати ґрунтовне теоретичне з'ясування питання, зазначеного в темі дипломної роботи, та підтвердити його досвідом і практикою діючих підприємств і організацій, що збере студент на переддипломній практиці.

Дипломне проектування - завершальна стадія підготовки фахівців-фінансистів, при виконанні якого студенти повинні продемонструвати знання у провідних галузях економічної науки: економіки підприємств, бухгалтерського обліку та аудиту, фінансів підприємств, страхової справи, фінансового менеджменту, інвестиційної діяльності та інших.

Метою цих методичних вказівок є потреба встановити єдині вимоги в керівництві дипломним проектуванням та в вимогах до студен-

тів-дипломників.

Нормативною та методичною базою написання методичних вказівок стали:

- ДСВО 03-98. Освітній рівень базової вищої освіти;
- Галуzeвий стандарт «Засоби діагностики якості вищої освіти».

Вимоги до державної атестації студентів освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста зі спеціальності 7.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування» (за видами економічної діяльності) напряму підготовки 030601 «Менеджмент» галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування»;

- Про затвердження Національної рамки кваліфікацій, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341;

- Національний класифікатор України ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності», затверджений наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457 (із змінами і доповненнями);

- Національний класифікатор України ДК 003:2010 «Класифікатор видів професій», затверджений наказом Держспоживстандарту України від 28.07.2010 № 327 (із змінами і доповненнями);

- Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра (в частині розподілу загального навчального часу за циклами підготовки, переліку та обсягу нормативних дисциплін). Галузь знань 0305 «Економіка і підприємництво» / Під заг. керівн. А.Ф. Павленко.- К.: КНЕУ імені Вадима Гетьмана, 2010.- 12 с.

- ДСТУ 3008- 95. Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення;

- ДСТУ 3582-97. Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила;

- ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання ГОСТ 7.1-2003, IDT);

- ДСТУ 3582:2013. Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень в українській мові. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ);

- Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій. «Бюлетень ВАК України». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.setlab.net/?view=disser-2007>.

Методичні вказівки призначені для студентів спеціальні “Фі-

нанси і кредит” всіх форм навчання, а також для наукових керівників і консультантів дипломних (курсних) робіт. Вони можуть використовуватись при теоретичному обґрунтуванні на основі вивчення літературних джерел та при збиранні і аналізі різноманітних даних і інформації до дипломної роботи.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Дипломна робота виконується на завершальному етапі навчання студентів і має своєю метою систематизацію, закріплення та розширення теоретичних знань зі спеціальності та застосування цих знань при розв'язанні конкретних господарсько-виробничих завдань.

Дипломна робота є підсумковою кваліфікаційною роботою, яка дає змогу виявити рівень засвоєння студентом теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи на первинних посадах відповідно до узагальненого об'єкта діяльності.

Мета дипломної роботи - розв'язання комплексу прикладних завдань відповідно до узагальненого об'єкта діяльності на основі застосування системи теоретичних знань і практичних навичок здобутих у процесі всього періоду навчання.

Виклад змісту кожного питання дипломної роботи має бути цілісним, логічним, доказовим, пояснювальним та науково аргументованим. Дипломна робота повинна відповідати таким вимогам:

- містити науковий аналіз предмета дослідження;
- результати особисто проведених комплексних досліджень та аналіз прикладних проблем відповідно до узагальненого об'єкта діяльності;
- вносити і обґрунтовувати реальні пропозиції щодо вдосконалення різних аспектів професійної діяльності відповідно до предмета дослідження;
- бути належно оформленою і мати всі необхідні супровідні документи.

Дипломна робота виконується на матеріалах реальних об'єктів - підприємств будь-якої форми власності та їх об'єднань, установ і організацій, які, як правило, є юридичними особами і мають самостійну звітність.

Тема дипломної роботи повинна відображати проблематику функціональних напрямів фінансової діяльності і конструюватися на основі виробничих функцій та типових завдань діяльності, що формують складові професійної компетентності спеціаліста.

Працюючи над дипломною роботою, студент повинен засвоїти навички:

- правильної постановки проблеми й обґрунтування її актуальності;
- визначення об'єкту і предмету дослідження;
- формулювання мети і задач дослідження;
- побудови логіко-структурної схеми роботи;
- роботи з літературними джерелами та фактологічним матеріалом;
- аналізу й оцінки різних аспектів господарської діяльності в просторово-галузевому та структурно-функціональному аспекті;
- обґрунтування власних узагальнень, висновків і пропозицій.

Основні завдання дипломної роботи:

- закріпити теоретичні знання і практичні навички, отримані студентом за період навчання;
- розвинути уміння і навички проведення самостійної науково-дослідної роботи, опанувати методами і формами їхнього виконання;
- виявити рівень підготовки студентів щодо самостійного аналізу і викладення матеріалу, уміння захищати свої погляди перед державною екзаменаційною комісією і практично реалізовувати їх у певній галузі господарської діяльності та сфері управління;
- отримати науково-обґрунтоване розв'язання поставленої перед студентом задачі;
- перевірити і визначити ступінь компетентності випускника за профілем обраної спеціальності.

За структурою дипломна робота містить вступ, основну частину (розділи: теоретичний, дослідницько-аналітичний, рекомендаційний, кожний з яких складається не менш ніж з двох підрозділів), висновки, список використаних джерел, додатки.

Зміст дипломної роботи визначається її темою. Рекомендований обсяг дипломної роботи спеціаліста — 5-6 авторських аркушів (**90-110 сторінок**). До цього **обсягу не включають** список використаних джерел та додатки. Допускається відхилення в межах $\pm 10\%$.

Процедурні вимоги щодо виконання випускної кваліфікаційної роботи, оформлення супровідних документів та захисту в Державній екзаменаційній комісії наведені у Положенні про дипломну роботу ВНЗ та/або Методичних рекомендаціях до виконання дипломної роботи студентами освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» за спеціальністю 7.03050801 «Фінанси і кредит» варіативної компоненти стандартів вищої освіти ВНЗ, які мають відповідати вимогам до дипломної роботи.

Вимоги до дипломної роботи є складовою ЗД ГСВОУ і затверджуються президією НМК з фінансів і кредиту.

Дипломна робота як метод оцінювання рівня якості підготовки має продемонструвати, що спеціаліст володіє системою спеціальних знань, які здобуті у процесі навчання та практичної підготовки на рівні новітніх досягнень науки у предметній області діяльності, що є запорукою його професійного мислення та творчої діяльності, та вміє:

- розв'язувати складні професійні завдання і проблеми, що потребує постійного оновлення знань і практичного досвіду, часто в умовах невизначеності, неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог;

- працювати з інформаційними джерелами (законодавчою і нормативною базою, науковою спеціальною літературою, у т.ч. іноземними мовами, матеріалами глобальних інформаційних мереж, даними статистичної і фінансової звітності);

- логічно та аргументовано викладати матеріал;

- використовувати наукові методи для аналізу проблем та обґрунтування рішень з предмету професійної діяльності;

- опановувати сучасні методи наукового дослідження;

- використовувати набуті навички для розроблення пропозицій і рекомендацій з предмета дослідження;

- робити висновки.

Захист дипломної роботи відбувається прилюдно на відкритому засіданні Державної екзаменаційної комісії.

Дипломна робота, яка не відповідає вимогам до написання та оформлення дипломної роботи, а також не має висновку керівника та рецензії на дипломну роботу, до захисту не допускається.

2. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Вимоги до дипломної роботи як складової ГСВОУ «Засоби діагностики вищої освіти спеціаліста» розроблено з урахуванням Закону України «Про вищу освіту», інструкцій Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, галузевих стандартів вищої освіти України з підготовки спеціалістів за спеціальністю 7.03050801 «Фінанси і кредит», «Положення про організацію навчального процесу».

Спеціаліст - освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка на основі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра здобула повну вищу освіту, спеціальні уміння та знання, достатні для виконання професійних завдань та обов'язків (робіт) відповідного рівня професійної діяльності, передбачених для первинних посад у певному виді діяльності.

Дипломна робота є підсумковою кваліфікаційною роботою, яка дає можливість виявити рівень засвоєння студентом теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за обраною спеціальністю на первинних посадах відповідно до узагальненого об'єкта діяльності. Дипломна робота є одним із видів індивідуальних робіт студента, оригінальним, завершеним дослідженням у галузі знань «Фінанси і кредит» та містить сукупність результатів, положень, що пропонуються для публічного захисту.

Дипломна робота виконується відповідно до напрямів наукових і прикладних досліджень і має засвідчити: рівень професійної підготовки випускника; вміння застосовувати здобуті у вищому навчальному закладі знання для розв'язання складних практичних завдань; свідоме засвоєння знань та їх систематизацію; наявність у студента навичок професійної роботи; здатність критично й креативно мислити та вміння аргументувати власну точку зору.

Керівником дипломної роботи призначається викладач, який має науковий ступінь доктора або кандидата наук, вчене звання.

Дипломна робота виконується на основі поглибленого вивчення спеціальної вітчизняної та зарубіжної літератури, передового досвіду з обраної проблеми, а також результатів власних досліджень реального об'єкта з метою вирішення визначених прикладних завдань у сфері майбутньої професійної діяльності.

Дипломна робота повинна містити результати теоретичних і прикладних досліджень.

Мета виконання дипломної роботи - визначення рівня підготовленості студента до розв'язання комплексу прикладних завдань відповідно до узагальненого об'єкта діяльності на основі застосування системи теоретичних знань і практичних навичок, отриманих , у процесі всього періоду навчання

Виконання дипломної роботи забезпечує:

- систематизацію, закріплення, розширення та застосування знань студента під час виконання конкретних прикладних завдань;
- розвиток навичок самостійної роботи;
- оволодіння методикою дослідження при вирішенні прикладних проблем.

Дипломна робота має бути написана **державною мовою**, науковим стилем, логічно й аргументовано. Всі студенти **зобов'язані** писати в одному екземплярі і захищати роботу **бажано українською мовою**. Студенти, що не вивчали українську мову, а також громадяни Російської Федерації, мають право писати і захищати роботу російською мовою після позитивної резолюції декана на поданій ними заяві з проханням про такий дозвіл.

При виконанні дипломної роботи студенти можуть використовувати виконані ними курсові роботи.

Основні етапи підготування та виконання дипломної роботи:

- вибір теми і об'єкта дослідження, затвердження теми;
- складання та затвердження завдання на дипломну роботу, складання календарного плану виконання;
- складання плану роботи;
- опрацювання літературних джерел і збирання фактичного матеріалу під час переддипломної практики на об'єкті дослідження;
- обробка фактичного матеріалу із застосуванням ПК;
- написання першого варіанту тексту, подання його на ознайомлення науковому керівникові;
- усунення недоліків, написання остаточного варіанта тексту, оформлення дипломної роботи;
- попередній захист дипломної роботи на випусковій кафедрі та допуск її до захисту у державній екзаменаційній комісії (ДЕК) (отримання відзиву);
- зовнішнє рецензування дипломної роботи;

- подання роботи на кафедру;
- захист дипломної роботи у ДЕК.

Особливістю підготовки та захисту дипломної роботи по закінченню навчання є **зовнішнє рецензування** роботи.

До виконання дипломної роботи допускаються студенти, які успішно склали заліково-екзаменаційну сесію, завершили переддипломну практику та захистили звіт по її результатам.

Кожному студентові кафедра призначає наукового керівника, який надає науково-методичну допомогу студенту в його самостійній роботі над дипломною роботою.

На наукового керівника покладається:

а) надання допомоги студентові при виборі теми, напрацюванні дібраних матеріалів та в кінцевому затвердженні теми, яка після підписання наказу ректором університету записується в титульний лист ДР (див. додаток А);

б) укладання завдання на розробку дипломної роботи, затвердження календарного графіку підготовки дипломної роботи (див. додаток Б); приблизний перелік декількох тем дипломних робіт приведений в розділі 9;

в) надання студентові допомоги в доборі бібліографії;

г) наукове керівництво і допомога в написанні дипломної роботи шляхом перегляду її за частинами і в цілому; студент зобов'язаний звітувати про виконану роботу перед своїм керівником не рідше одного разу на тиждень. Науковий керівник регулярно повідомляє про хід виконання дипломних робіт на засіданні кафедри;

д) сприяння студентові у збиранні та отриманні необхідних додаткових матеріалів;

е) написання висновку на дипломну роботу (див. додаток В).

Розподіл дипломних робіт, які мають виконуватися студентами, відбувається за принципом наступництва наукового керівництва студентською науковою роботою на попередніх курсах навчання, а також з урахуванням наукових інтересів, які виявлені студентом у цей період.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

3.1. Вибір теми і об'єкта дослідження, затвердження теми

Тема дипломної роботи повинна бути актуальною, мати

теоретичне і прикладне значення, відповідати сучасному стану і перспективам розвитку економічної науки і господарської практики.

Студент вибирає тему дипломної роботи згідно з досвідом своєї попередньої роботи (мається на увазі проблематика виконаних у період навчання курсових робіт і проектів, рефератів, наукових доповідей на семінарах і конференціях), науковими, виробничими інтересами, можливостями та особистою схильністю.

Тематика робіт повинна бути актуальною, відповідати сучасному стану і перспективам розвитку фінансів, фінансової системи та фінансової політики України, вона розробляється випускаючою кафедрою, кожний рік переглядається.

Закріплення теми дипломної роботи, призначення наукового керівника та консультантів (у разі потреби) затверджується наказом ректора ВНЗ.

Кожна можлива тема повинна виконуватись на базі конкретного підприємства чи організації, де студент перебував на переддипломній практиці.

Студентам надається право вибору теми роботи. Студент може запропонувати свою тему з необхідним обґрунтуванням доцільності її розробки.

Дня студентів заочного відділення та слухачів ФПО, ФК тематика роботи, як правило, повинна бути пов'язана зі службовими обов'язками, що виконуються ними за місцем роботи.

За прийняті в роботі рішення та за правильність всіх даних відповідає студент — автор дипломної роботи. У разі незгоди з висновками керівника або консультантів студент має право відстоювати прийняті рішення при захисті дипломної роботи в ДЕК.

У назві теми зазначається об'єкт (підприємство / організація / державна установа), за матеріалами якого виконувалася робота. Назва теми повинна бути чіткою, лаконічною та містити однозначне тлумачення.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення на конкретному підприємстві (галузі, ринку). Слід пам'ятати, що об'єкт дослідження в економічних дослідженнях – це конкретні управлінські процеси, що мають місце на досліджуваному підприємстві (ринку, галузі). У якості досліджуваного підприємства слід вибирати господарюючий суб'єкт будь-якої форми власності, який є юридичною особою і має

самостійну звітність. Діяльність вибраного підприємства повинна створювати можливість отримання та забезпечення повноти інформаційної підтримки дослідження обраної теми. Цю обставину слід враховувати зарання, оскільки від дослідницької бази в значній мірі залежатиме ступінь розкриття предмету роботи.

Варто пам'ятати, що *предмет роботи завжди знаходиться у межах об'єкту і позиціонується як механізм, моделі, методи, інструменти, науково-теоретичні положення дослідження економічної проблеми.*

Об'єкт дипломного дослідження, як правило, обирають студенти під час проходження переддипломної практики. Перед початком практики оформляється щоденник переддипломної практики, в якому зазначаються реквізити автора, фіксуються тема і план, календарний графік проходження практики, висновок керівника практики від ВНЗ про проходження практики та відгук і оцінка роботи студента під час проходження практики.

Якщо немає пропозицій студента щодо досліджуваного об'єкта, то кафедра призначає підприємство або установу, з якими ЗНТУ має відповідні угоди. Бажаним є виконання теми на замовлення керівництва об'єкта дослідження, що супроводжується відповідним листом на ім'я ректора ЗНТУ.

Об'єктами дипломного проектування зі спеціальності “Фінанси і кредит” можуть бути:

- гроші, грошовий обіг, грошова система;
- фінанси, фінансова система;
- фінансовий механізм;
- фінансова політика;
- фінансово кредитні відносини;
- фінансовий контроль;
- державний бюджет та бюджетний процес;
- фінансово-кредитна система;
- страхування;
- ринок цінних паперів;
- фінансовий ринок;
- валютно-фінансовий механізм;
- валютно-фінансові відносини;
- банки та банківська система;
- біржі та біржова діяльність;

- податки та податкова система;
- фінансові аспекти інвестиційної діяльності;
- податковий облік та його становлення;
- бухгалтерський облік та його вдосконалення;
- фінансовий стан підприємства, організації;
- фінансово-кредитне регулювання;
- фінансові аспекти приватизації;
- фінансування та кредитування підприємств, організацій;
- фінанси підприємств різних організаційно-правових форм власності;
- банкрутства підприємств: процедура, та критерії банкрутства;
- державне регулювання фінансів підприємств;
- фінансові ризики та управління ними;
- управління капіталом, вкладеним в основні засоби підприємства;
- управління капіталом, вкладеним в оборотні засоби підприємств;
- валютна система України;
- валютно-фінансові відносини зовнішньоекономічної діяльності;
- світова валютна система;
- фінансовий стан, платіжна спроможність та ліквідність підприємств;
- грошовий обіг та система розрахунків на підприємстві;
- фінансове планування на підприємстві;
- фінансовий аналіз на підприємстві;
- аудит виробничо-господарської діяльності підприємства;
- фінансове прогнозування;
- фінанси малих підприємств;
- підприємницький ризик;
- дивідендна політика;
- фінанси маркетингу;
- методи фінансових розрахунків фінансового менеджменту;
- фінансові аспекти податкового обліку прибутку;
- фінансові аспекти податкового обліку податку на додану вартість;
- валові доходи в новому господарчому механізмі;

- валові витрати в новому господарчому механізмі;
- ціни та цінова політика;
- амортизаційні відрахування в новому господарчому механізмі;
- менеджмент комерційного банку;
- менеджмент малого бізнесу;
- та інші.

Після остаточного узгодження з науковим керівником і редагування обрані теми дипломних робіт із зазначенням об'єктів, на яких вони виконуватимуться, розглядаються і обговорюються на засіданні випускової кафедри. Завідувач кафедри готує проект наказу і подає його ректору.

Список студентів-дипломників, перелік їх тем та наукових керівників фіксуються наказом по Університету. Усі подальші зміни (формулювання назви, об'єкт дослідження тощо) у разі необхідності аргументуються письмово (заява дипломника), погоджуються з науковим керівником (віза на заяві) і потребують зміни у наказі за письмовим клопотанням кафедри (витяг із протоколу засідання).

Для спеціалістів тема роботи повинна бути погоджена та затверджена протягом 9 семестру, як правило, на початку навчального року (жовтень), але не пізніше, ніж за півроку до закінчення навчання.

Виконання дипломної роботи за термінами співпадає з початком переддипломної практики. Однак безпосереднє формування складових частин, написання розділів пояснювальної записки починається з моменту закінчення практики.

3.2. Розробка завдання на дипломну роботу, складання календарного плану

Даний етап є дуже важливим у співробітництві студента і керівника, оскільки пов'язаний із визначенням проблеми дослідження. Дипломна робота неможлива без чіткого визначення проблеми дослідження, оскільки передбачає на основі якого саме власного теоретичного багажу, нормативно-правової бази, статистичної та фактологічної джерельної бази студент зможе вирішити проблему підприємства (організації) і як його рекомендації зможуть вплинути на процес прийняття рішень на підприємстві (організації).

Під визначенням проблеми розуміється питання, що обумовлює саму проблему чи ситуацію. Це те головне питання, на яке студент повинен відшукати відповідь у ході роботи. Саме тому розділ “ВИСНОВКИ” повинен складатися з відповідей на визначення проблеми дослідження, яке сформульоване в розділі “ВСТУП”. У визначенні проблеми повинні обов'язково пролунати: мета дослідження, задачі, значитися спеціальна термінологія, запланована ілюстративна база роботи, а також відображені часові рамки дослідження об'єкту роботи. Наприклад, “У яких напрямках повинно бути удосконалено фінансовий стан (мета) підприємства (об'єкт) при проведенні господарської діяльності (задача) у середньостроковому або довгостроковому періоді (часові рамки)?”.

Завдання на дипломну роботу містить тему, вихідні дані, зміст дипломної роботи, календарний графік виконання роботи. Завдання затверджується керівником дипломної роботи та завідувачем випускової кафедри.

Завдання на дипломну роботу (додаток Б) при оформленні дипломної роботи слід розмістити після титульної сторінки.

Порушення студентом календарного плану виконання фіксується науковим керівником, який інформує завідувача кафедри.

Завдання на дипломну роботу є обов'язковим елементом і містить складання календарного плану виконання роботи, який ухвалюється як студентом, так і науковим керівником (додаток Б), і є основою для організації та контролю поточного та кінцевого етапів виконання роботи.

У відповідності до календарних етапів студент має подавати роботу частинами на перегляд, а у встановлений графіком кінцевий термін подати завершену дипломну роботу на рецензування науковому керівникові.

На період виконання дипломних робіт на кафедрі складається графік консультацій наукових керівників, згідно з яким забезпечується систематична співпраця студента і наукового керівника над дипломною роботою. Систематичні консультації допомагають дипломнику у виборі методів дослідження, контролі дотримання вимог до змісту і оформлення дипломної роботи, своєчасному усуненні відхилень. Оперативне і уважне виконання рекомендацій керівника сприяє своєчасному поданню дипломної роботи, є запорукою успішного захисту.

3.3. Складання плану роботи

Відповідно до затвердженої теми студент самостійно або за рекомендацією керівника добирає літературні джерела (книги, брошури, статті та ін.) й відповідні нормативні документи і складає проект плану, який обговорює з керівником.

Рекомендований обсяг дипломної роботи - 90-110 сторінок комп'ютерного тексту формату А4. До цього обсягу не включають список використаних джерел та додатки. Допускається відхилення в межах $\pm 10\%$.

Зміст дипломної роботи визначається її темою і відображається в плані, що затверджується науковим керівником, розміщується безпосередньо після реферату на дипломну роботу, починаючи з нової сторінки. Зміст включає: реферат; перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів; вступ; послідовно перелічені назви усіх розділів і підрозділів; висновки; список використаних джерел; додатки. План дипломної роботи має бути складним і містити: вступну частину; три розділи, кожен з яких має містити не менш як два параграфи; висновки та список літератури, додатки.

У вступі дипломної роботи зазначаються: проблема, що потребує вирішення, ступінь її дослідження; обґрунтовується актуальність обраної теми, мета, і завдання досліджень. Обсяг вступу не повинен перевищувати 2 сторінки.

Актуальність теми подається у вигляді критичного аналізу та напрямів розв'язання проблеми, обґрунтування необхідності досліджень для підприємств, організацій та установ.

Мета та завдання роботи повинні бути чітко сформульованими та відображати тематику дослідження.

Основна частина дипломної роботи складається з розділів (теоретичний, дослідницько-аналітичний, рекомендаційний) і підрозділів, які мають бути взаємопов'язані, а матеріал - викладеним послідовно і логічно із критичним аналізом теоретичних положень, статистичних даних, інформації різноманітного характеру.

У першому теоретичному розділі основної частини розглядаються теоретичні аспекти досліджуваної проблеми, аналітичний огляд літературних джерел з предмета дослідження, критично аналізуються різні погляди, здійснюється їх класифікація, обґрунтовуються основні фактори впливу на стан і розвиток досліджуваного об'єкта тощо. Тео-

ретичне обґрунтування, суть, значення, класифікаційні характеристики, історія та тенденції розвитку предмета дослідження, методичні підходи повинні мати елементи полемічності, розкривати власну позицію щодо предмета дослідження, що створює передумови для проведення у наступному розділі власних прикладних досліджень.

Для констатації та обґрунтування загальнотеоретичних висновків та тенденцій доцільно використовувати дані, опубліковані у відповідних енциклопедіях, монографіях, довідниках, зарубіжних виданнях та інших джерелах, у т.ч. з наукометричної бази Scopus.

Бажано ілюструвати текст графічними матеріалами: схемами, графіками, діаграмами тощо.

Перший розділ містить **3 параграфи** та його обсяг не повинен перевищувати **30%** загального обсягу дипломної роботи.

У *другому дослідницько-аналітичному розділі* студент, використовуючи фактичний матеріал і зібрану інформацію аналізує та розкриває зміст питань, що підлягають вивченню на прикладі конкретного підприємства, установи, організації.

Дослідження проблеми має здійснюватися на основі накопиченого і систематизованого матеріалу, групування та обробки даних, що дозволяє проводити кваліфікований аналіз, обґрунтовувати пропозиції у наступному розділі. Усі аналітичні розрахунки, таблиці, графіки, діаграми мають супроводжуватися тлумаченням та висновками, які дозволяють визначити сутність дослідження, тенденції, створити базу для виявлення невикористаних резервів.

Текст дипломної роботи слід підкріпити реальними документами підприємств, установ та організації, що наводяться у додатках.

Цей розділ містить **3-4 параграфи**, забезпечуючи логічну послідовність дослідження. Обсяг другого розділу не повинен перевищувати **40%** загального обсягу дипломної роботи.

Третій рекомендаційний розділ містить декілька взаємопов'язаних підрозділів, в яких поступово надано конкретні науково обґрунтовані пропозиції щодо покращення фінансового стану підприємств, установ, організацій. У цьому розділі розкривають також зміст і результати власних досліджень, які мають практичне значення. Це можуть бути також: методики, алгоритми, моделі, схеми управління, окремі способи, різноманітні прийоми, окремі розрахунки та аналізи.

Всі розрахунки повинні здійснюватись у відповідності з діючим законодавством вітчизняного господарювання та орієнтуватись на

прибуткову діяльність.

Пропозиції студента щодо науково-практичного вирішення окремих питань теми повинні відповідати критеріям оптимальності, цільової ефективності та практичної втіленості.

Обсяг третього розділу не повинен перевищувати **30%** загального обсягу дипломної роботи.

Четвертий розділ - Охорона праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях. Цей розділ виконується згідно з методичними вказівками кафедри "Охорона праці і навколишнього середовища".

У *висновках* дипломної роботи рекомендується підвести підсумки проведеного дослідження, викласти основні практичні результати, що одержано, рекомендації щодо їх практичного використання

Формулювання висновків повинно базуватися на матеріалах основної частини роботи відповідно до поставлених завдань. Для формулювання висновків та ґрунтовних пропозицій рекомендується апробація основних положень дослідження в реально діючих підприємствах професійної сфери діяльності.

Обсяг висновків, як правило, не повинен перевищувати **5-6** сторінки. Типовий зміст дипломної роботи наведено у додатку Д.

3.4. Опрацювання літературних джерел, збирання та обробка на ПК фактичного матеріалу

До списку використаних джерел слід включати джерела, на які у тексті є посилання, а також ті, які використано при викладі конкретних положень. Список складається із законодавчих актів, нормативних матеріалів, вітчизняної та зарубіжної наукової, навчально-методичної та спеціальної літератури, фахових видань, інформаційних ресурсів Інтернету.

На підставі аналізу законодавчих норм та бібліографічних джерел дослідник узагальнює існуючі підходи до розв'язання проблеми й обґрунтовує методичний фундамент досліджень.

Уже на цьому етапі дослідження слід прийняти до уваги, що у методології наукових досліджень виділяють два рівня пізнання:

– теоретичний – висунення і розвиток наукових гіпотез і теорій, формулювання законів та виведення з них логічних наслідків, зіставлення різних гіпотез і теорій;

– емпіричний – спостереження і дослідження конкретних явищ, експеримент, а також групування, класифікація та опис результатів дослідження і експерименту, впровадження їх у практичну діяльність людей.

Рівням пізнання відповідають такі методи наукового пізнання як загальнонаукові і конкретно-наукові (емпіричні). Слід звернути увагу молодих дослідників на те, що методологія економічного дослідження не зводиться лише до аналізу, а охоплює також синтез, індукцію і дедукцію, аналогію і моделювання, абстрагування і конкретизацію, системний аналіз, функціонально-вартісний аналіз.

Відповідно до емпіричних методів дослідження відносять формалізацію, гіпотетичний і аксіоматичний методи, створення теорії, а також спостереження, опитування, експеримент і впровадження результатів дослідження у практичну діяльність.

Працюючи над бібліографічними джерелами, зокрема, друкованими, варто прийняти до уваги, що окремі положення краще фіксувати на аркушах паперу з одного боку, залишаючи великі поля. Це дає змогу в необхідних випадках робити додаткові вставки, паралельні виписки із інших книг для порівняння, зіставлення, а також виклад власної думки з цього питання. Доцільно робити кольорові або шрифтові виділення нотаток.

Виписки, цитати, цифрові показники повинні мати посилання: автор, назва твору, видавництво, рік і місце видання, сторінки. Перед тим як приступити до роботи над джерелом, необхідно у верхній частині аркуша привести його бібліографічне описання, вказати розділ плану теми дослідження, до якого стосується виписка, а потім провести реферування літературного джерела.

Посилання на літературне джерело повинно містити повне бібліографічне описання, необхідне для складання списку використаної літератури за темою дослідження. У протилежному випадку виникає потреба повторного звернення до джерела.

Пряме переписування у роботі матеріалів із літературних джерел є неприпустимим. Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору треба наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований зміст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

- текст цитати треба починати і закінчувати лапками і наводити в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зберігаючи авторське написання;
- цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Їх ставлять у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, на кінці);
- кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело.

Посилання в тексті на джерела наводять у квадратних дужках із зазначенням джерела та сторінки. Перша цифра у квадратних дужках відповідає номеру джерела у списку використаних джерел, друга - номеру сторінки (наприклад, [32, с. 85]).

Коли у роботі подається посилання на декілька джерел, то вони розділяються між собою крапкою з комою, але теж в квадратних дужках, наприклад, “В економічній літературі приводяться різноманітні підходи щодо визначення структури економічного кластеру [10, с.33; 18, с. 123-124]...”. Круглі () чи косі / / дужки неприпустимі.

Збір фактичного (фактологічного, статистичного) матеріалу здійснюється під час проходження переддипломної практики або з урахуванням місця роботи студента на підставі індивідуального графіку навчання. За допомогою обраного інструментарію дослідження проводиться діагностика об'єкта дослідження, визначаються наявні труднощі і причини їхнього виникнення. Це, у свою чергу, є основою для розробки й обґрунтування альтернативних пропозицій щодо визначення найбільш доцільного шляху розв'язання визначених проблем та існуючих задач.

Ретельно підготовлені звіти за результатами проходження фінансової практики можуть істотно спростити проблему збору та обробки фактичного матеріалу дослідження, дозволять під час проходження переддипломної практики структурувати та оновити базу даних по об'єкту дослідження, а сам звіт може стати основою структурного елементу написання аналітичного та рекомендаційного розділу дипломної роботи.

Джерелом інформації є планові і фактичні показники господарської діяльності, статистична та бухгалтерська звітність, накази, розпорядження, результати спостережень, опитувань і обстежень та інших методів збирання первинної інформації, які використовує студент під час переддипломної практики.

Особливе значення має правильне узагальнення накопиченого фактичного матеріалу, групування та обробка даних, на основі яких провадиться кваліфікований аналіз, обґрунтовуються пропозиції.

З метою підтвердження набутих навичок роботи на ПК та умінь з інформаційних технологій кожен студент у дипломній роботі має використати програмне забезпечення, пакети прикладних програм для аналізу баз даних, моделювання чи прогнозування економічних процесів. Галузевий стандарт вищої освіти України стосовно засобів діагностики якості вищої школи вказує на те, що комп'ютерна підтримка в дипломній роботі є обов'язковою. Разом з тим визначається, що для **дипломної роботи** достатньо використання стандартної програми для аналізу рядів динаміки, основних статистичних (економічних та фінансових) показників під час стислої характеристики об'єкта дослідження, програми-редактора для друку і оформлення тексту та ілюстрацій, стандартної програми для спрощення трудомістких розрахунків у аналітично-рекомендаційному розділі.

При цьому у самій роботі під час опису цього етапу бажано зазначити:

- поставлену задачу;
- програму, за якою вона буде вирішуватися;
- базу даних (бажано у додатку навести реальні документи, які є джерелами первинної інформації - баланс, інші форми звітності);
- формули розрахунку;
- результат - у формі підсумкової таблиці, діаграм, графіків тощо;
- коментар до результату.

4. ВИМОГИ ДО ПОРЯДКУ ВИКЛАДЕННЯ МАТЕРІАЛУ РОБОТИ

Дипломна робота має виконуватися студентом у повній відповідності до затверджених календарного плану та завдання. У

випадках відставання від графіка студент зобов'язаний надати пояснення своєму науковому керівнику або завідувачу кафедри. Мінімальний термін написання дипломної роботи — 4 тижні.

Слід прийняти до віdomу, що процес написання роботи має бути водночас мобільним та виваженим по суті. Вказаний етап роботи охоплює декілька підетапів: написання першого варіанту тексту, подання його на ознайомлення науковому керівникові; усунення недоліків, написання остаточного варіанта тексту, оформлення дипломної роботи; подання роботи на ознайомлення керівництву об'єкта дослідження, отримання відзиву.

Важливим етапом у роботі над дипломною роботою є її оформлення. Від того, наскільки відповідально віднесеться автор до оформлення своєї роботи, багато в чому буде залежати її якість і підсумкова оцінка. Дипломна робота повинна бути виконана з дотриманням усіх вимог, що ставляться до наукових праць, які підлягають опублікуванню.

Особливу увагу слід звернути на стиль роботи — науково-професійний, який конкретизується вмінням студента точно і обґрунтовано висловлювати свої думки, вміння розкривати на конкретних прикладах єдність теорії та практики, наявність в роботі понятійного апарату, висновку з кожного питання.

Підготовка дипломної роботи здійснюється у наступній послідовності:

- а) здійснюється літературна обробка даних;
- б) відбирається, систематизується й опрацьовується матеріал з кожного розділу дипломної роботи;
- в) визначається основний зміст висновків і рекомендацій для практичного впровадження на об'єктах дослідження;
- г) з'ясовується необхідність додаткового збирання вхідних або нормативних матеріалів;
- д) уточнюється і конкретизується зміст розділів дипломної роботи, формулюються висновки, докладно розробляються і обґрунтовуються конкретні рекомендації;
- е) орієнтовно оцінюється економічна ефективність від їх упровадження, та фінансовий результат;
- є) складається реферат;
- з) остаточно оформлюється пояснювальна записка.

Паралельно оформлюється необхідний графічний та ілюстраци-

вний матеріал; а також обов'язково складається доповідь для виступу на захисті в ДЕК.

Закінчену дипломну роботу, підписану студентом і консультантами за розділами, треба передати науковому керівнику.

Виправляти в закінченій дипломній роботі знайдені помилки, погрішності, неточності науковим керівником чи консультантами не допускається.

Дипломна робота містить:

- дипломну роботу;
- ілюстративний матеріал (додаток Н).

Структура дипломної роботи умовно поділяється на :

- вступну частину;
- основну частину;
- додатки.

До складу вступної частини входять:

- титульний лист;
- завдання на дипломну роботу;
- реферат;
- зміст;
- перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів.

Вимоги до структурних елементів вступної частини ДР - відповідно до розділу 5.

Основна частина містить такі структурні елементи:

а) вступ;

б) основна частина (суть) дипломної роботи:

- 1) перший (теоретичний) розділ;
- 2) другий (аналітичний) розділ;
- 3) третій (рекомендаційний, проектний) розділ;
- 4) четвертий — охорона праці та техніка безпеки в

надзвичайних ситуаціях;

в) висновки;

г) список використаних джерел.

Дипломна робота в основній частині складається, як правило, з чотирьох розділів. У разі потреби, обумовленої логіко-структурною схемою роботи, можливе виділення більшої кількості розділів.

Завершену і оформлену належним чином роботу обов'язково підписує автор у завданні на дипломну роботу.

Кожну структурну частину дипломної роботи слід починати з нової сторінки.

Вимоги до структурних елементів основної частини ДР - відповідно до розділу 5, 6.

Додатки розміщуються після списку використаних джерел.

Вимоги до додатків – відповідно розділу 5, 6.

Структурні елементи "Титульний лист", "Завдання на дипломну роботу", "Реферат", "Зміст", "Вступ", "Суть ДР", "Висновки", "Список використаних джерел" «Додатки» є обов'язковими.

5. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Титульний лист

Титул є першою сторінкою дипломної роботи і оформлюється відповідно до вимог стандарту та вимог вищого навчального закладу.

Титульний лист містить такі дані:

- відомості про назву навчального закладу, інституту, факультету, випускової кафедри;
- повна назва теми роботи;
- ініціали та прізвища відповідальних осіб, в т.ч. виконавця (студента);
- місто та рік подання дипломної роботи до захисту.

Слово “ Пояснювальна записка” пишуть (друкують) маленькими літерами, крім першої великої, **жирним шрифтом**, не підкреслюючи симетрично тексту. Назву роботи пишуть (друкують) маленькими літерами, крім першої великої, **жирним шрифтом**.

Переноси слів у заголовках титульного листа не допускається.

Скорочення у назвах міністерства/відомства, вищого навчального закладу та теми дипломної роботи не допускається.

Титульний лист виконується за установленними в ЗНТУ формами, приведений в додатку А.

Завдання на дипломну роботу є документом, що визначає обсяги і порядок виконання роботи. Бланк завдання на дипломну роботу оформлюється на типографських бланках, виконаних на двох сторінках аркуша (додаток Б), і розміщується після титульного листа.

Реферат призначений для ознайомлення з дипломною роботою. Реферат має бути розміщений безпосередньо за завданням на дипломну роботу, починаючи з нової сторінки.

Реферат повинен містити: відомості про обсяг дипломної роботи, текст реферату, перелік ключових слів. Обсяг реферату не повинен перевищувати однієї сторінки (Зразок оформлення реферату надано у додатку Е).

До відомостей про обсяг дипломної роботи включають: кількість сторінок, кількість ілюстрацій, таблиць, джерел інформації та додатків.

Текст реферату повинен відображати основний зміст дипломної роботи, включаючи якомога більше інформації про об'єкт виконання і, як правило, виконується у такій послідовності:

- об'єкт дослідження;
- предмет дослідження;
- мета роботи;
- методи дослідження;
- результати та їх новизна;
- основні положення роботи;
- значимість роботи та висновки.

Текст реферату на пункти не поділяють.

Перелік ключових слів

Ключовим словом називається слово або словосполучення з тексту дипломної роботи, яке з точки зору інформаційного пошуку несе смислове навантаження. Як ключові слова використовуються загальноприйняті науковотехнічні терміни.

Перелік ключових слів повинен давати уявлення про зміст дипломної роботи і включати 5-7 слів (словосполучень) у називному відмінку, виконаних у рядок через кому, великими літерами. Форма запису надана у прикладі.

Приклад.

Ключові слова: ФІНАНСОВА СИСТЕМА, ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА, ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА, ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА, АКТИВИ ПІДПРИЄМСТВА, ПАСИВИ ПІДПРИЄМСТВА.

Зміст

Зміст дипломної роботи визначається її темою і відображається в плані, що затверджується науковим керівником. Зміст – це перелік розділів та інших складових частин дипломної роботи. Розташовується зміст безпосередньо після реферату, починаючи з нової сторінки.

Зміст складають, якщо дипломна робота містить не менше двох розділів або один розділ при загальному обсязі сторінок не менше десяти.

До змісту структурних елементів дипломної роботи включають у такий послідовності:

- реферат;
- перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів;
- вступ;
- найменування розділів, підрозділів та, при необхідності, пунктів (підпунктів) основної частини;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки з їх позначеннями та найменуваннями.

Найменування структурних елементів дипломної роботи друкують великими літерами. Найменування підрозділів та пунктів (підпунктів) записують малими літерами з першої великої.

Найменування розділів, підрозділів та пунктів (підпунктів) укажуть разом з їх порядковими номерами.

Номери сторінок, на яких розміщується початок елементів, мають бути розташованими один під одним.

Приклад оформлення змісту наведено в додатку Д.

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів

Якщо у тексті документа застосовуються умовні позначення, скорочення, символи, одиниці вимірювання, які не передбачені чинними стандартами, а також специфічна термінологія, то їх перелік має бути поданий у вигляді окремого списку, починаючи з нової сторінки (додаток Ж).

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів надається у вигляді окремого списку, який розміщують після змісту. Перелік розташовується стовпцем, у якому зліва в алфавітному

порядку наводяться умовні позначення, скорочення тощо, а справа – їх детальна розшифровка.

Перелік наводять у такій послідовності: скорочення (у тому числі й абrevіатурні); умовні (літерні) позначення; одиниці вимірювання; терміни.

Для літерних позначень встановлюється наступний порядок запису: спочатку повинні бути наведені в алфавітному порядку умовні позначення українського алфавіту, потім – латинського, потім – грецького.

Незалежно від зазначеного за першої появи цих елементів у тексті дипломної роботи наводять їх розшифровку.

Вступ

У вступі необхідно подати коротку характеристику сучасного стану наукової проблеми, якій присвячена робота, визначити актуальність, мету та задачі розроблюваної теми. Історичні довідки, опис раніше надрукованих робіт та загальновідомі положення у вступі не наводяться. Вступ починається з окремої сторінки.

Основна частина (суть) дипломної роботи

Основна частина (суть) дипломної роботи – це викладення відомостей про об'єкт дослідження або розроблення, котрі є необхідними й достатніми для розкриття сутності даної роботи (опис, теоретичні положення, методи досліджень та розрахунків, характеристика розроблених процесів або об'єктів, основні принципові рішення, що дають уявлення про рівень розробки, результати досліджень).

Викладаючи суть дипломної роботи, особливу увагу слід приділяти новизні в роботі, питанням визначення економічної ефективності, стратегічному аналізу та ефективності, управління.

Якщо у дипломній роботі необхідно навести повні докази (математичні розрахунки, експериментальні дослідження тощо), їх вміщують у додатках.

Основну частину дипломної роботи викладають, поділяючи матеріал на розділи і при необхідності на підрозділи, пункти та підпункти. Кожен пункт і підпункт повинен містити закінчену інформацію.

Зміст основної частини дипломної роботи має бути визначений у методичних вказівках кафедри з певної спеціальності чи дисципліни, обсяг – відповідними документами університету або кафедри.

Обсяг тексту основної частини дипломної роботи ОКХ «Спеціаліст»: комп'ютерний набір – 90 - 110 сторінок.

Висновки

Висновки розміщуються безпосередньо після викладення суті дипломної роботи, починаючи з нової сторінки.

У висновках повинні бути наведені короткі відомості з результатів виконаної роботи та пропозиції з її використання. Текст висновків може поділятися на пункти.

Рекомендації

У дипломній роботі на основі одержаних висновків можуть бути надані рекомендації. Рекомендації вміщують після висновків, починаючи з нової сторінки.

У рекомендаціях визначають подальші роботи, які вважають необхідними, приділяючи основну увагу пропозиціям щодо ефективного використання результатів дослідження чи розроблення.

Рекомендації повинні мати конкретний характер і бути повністю підтверджені звітною роботою. За необхідності рекомендації можуть спиратися на додаткове розрахунки, які наводять у додатку.

Список використаних джерел

Список використаних джерел – це перелік цитованих, розглядуваних, згадуваних та використаних джерел інформації.

Джерелами інформації є книги, статті, нормативні документи, звіти про науково-дослідну роботу, соціально-економічні нормативи та стандарти АА2, прейскуранти, реферати, рецензії тощо, що надруковані у вигляді окремих документів.

Перелік джерел, на які є посилання в основній частині дипломної роботи, наводять у кінці тексту дипломної роботи, починаючи з нової сторінки. У відповідних місцях тексту повинні бути посилання.

Бібліографічні описи посилань у переліку наводять відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи (ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис, загальні вимоги та правила складання»).

Розміщення всіх використаних джерел інформації у списку використаних джерел можливе у такій послідовності:

- закони України (у хронологічній послідовності);
- укази Президента, постанови Уряду (у хронологічній послідовності);
- директивні матеріали міністерств (у хронологічній послідовності);
- монографії, брошури, підручники (абетковий порядок);
- статті з журналів (абетковий порядок);
- інструктивні, нормативні та інші матеріали, що використовуються підприємством (абетковий порядок);
- іншомовні джерела;
- електронні джерела.

Або список використаних джерел може також оформлятися по мірі згадування в тексті роботи.

Бібліографічні описи виконують, як правило, на мові джерела інформації.

В дипломній роботі повинно бути використано не менше 30 джерел.

Приклад оформлення бібліографічного опису наведено у додатку Р.

Додатки

Наводяться допоміжні матеріали: копії документів, витяги із законодавчо-нормативних документів, звіти, інструкції / положення / правила, результати соціологічних та маркетингових досліджень, громіздки таблиці, рисунки тощо.

У додатках розміщується матеріал, який:

- є необхідним для повноти дипломної роботи, але включення його до основної частини дипломної роботи може змінити впорядковане й логічне уявлення про роботу;
- не може бути послідовно розміщений в основній частині дипломної роботи через великий обсяг або спосіб відтворення;
- може бути вилучений для широкого кола читачів, але є необхідним для фахівців даної галузі.

6. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ТЕКСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги

Текст дипломної роботи має бути чітким, коротким і не допускати різних тлумачень.

У тексті повинні застосовуватись наукові терміни, позначення та визначення, встановлені відповідними стандартами, а за їх відсутності – загальноприйняті в науковій літературі.

Якщо у тексті застосовується специфічна термінологія, то вона повинна бути пояснена у переліку умовних позначень.

У тексті не допускається застосовувати:

- різні науково-технічні терміни, близькі за змістом (синоніми) для одного і того ж поняття;
- тавтологічні словосполучення (прейскурант цін);
- техніцизми та професіоналізми;
- іноземні слова і терміни за наявності рівнозначних в українській мові;
- індекси усіх категорій стандартів, технічних умов та інших нормативних документів без їх реєстраційного номера, наприклад, ГОСТ, ДСТУ, СТП, ТУ.

Текст має бути розділений на структурні елементи: розділи, підрозділи.

Формули і рівняння, таблиці, ілюстрації, скорочення, числа є елементами тексту.

Структурні елементи та елементи тексту повинні бути пронумеровані.

Якщо елемент один, його теж нумерують.

Номер елемента виконують арабськими цифрами. Висота цифр повинна дорівнювати висоті великих літер у тексті.

У кінці номера крапку не ставлять.

Структурні елементи тексту

Робота має бути надрукована на одному боці сторінок стандартного білого паперу формату А4. За необхідності допускається використання аркушів формату А3 (297х420 мм). У друкованому варіанті комп'ютерний текст 1,5 інтервал, 14-й кегль, шрифт - Times New Roman.

Допускається окремі частини дипломної роботи (титульний лист, завдання на роботу, додатки) виконувати іншим способом, ніж основна частина.

Текст дипломної роботи слід друкувати, додержуючись такої ширини полів: верхнє і нижнє - не менше 20 мм, ліве – 25 мм, праве - не менше 10 мм.

Помилки, описки та графічні неточності дозволяється виправляти зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого зображення від руки. Виправлення повинно бути такого ж кольору, як основний текст.

Прізвища, назви установ, організацій, фірм та інші власні назви у дипломній роботі наводять мовою оригіналу.

Скорочення слів і словосполучень у дипломній роботі повинно відповідати чинним стандартам з бібліотечної та видавничої справи.

Заголовки структурних елементів дипломної роботи «ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ», «РЕФЕРАТ», «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» не нумерують, а їх назви правлять за заголовки структурних елементів.

Розділи і підрозділи повинні мати заголовки. Пункти і підпункти можуть мати заголовки.

Заголовки структурних елементів дипломної роботи і розділів слід розташовувати посередині рядка і друкувати великими літерами, **жирним шрифтом** та без крапок в кінці, не підкреслюючи

Заголовки підрозділів дипломної роботи слід починати з абзацного відступу і друкувати маленькими літерами, крім першої великої, **жирним шрифтом**, не підкреслюючи. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою.

Перенесення слів у заголовку розділу не допускається.

Абзацний відступ повинен бути однаковим впродовж усього тексту дипломної роботи і дорівнювати п'яти знакам (15 мм). Кожен пункт, підпункт і перерахування записуються з абзацного відступу.

Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці у підбір до тексту. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) і подальшим чи попереднім текстом має бути не менше, ніж два рядки.

Відстань між основами рядків заголовку, а також між двома заголовками приймають такою, як у тексті.

Не допускається розмішувати назву розділу, підрозділу, а також

пункту й підпункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

До загального обсягу дипломної роботи не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів дипломної роботи підлягають нумерації на загальних засадах.

Нумерація сторінок

Сторінки дипломної роботи слід нумерувати арабськими цифрами, додержуючись наскрізної нумерації усього тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Титульний лист включають до загальної нумерації, але номер сторінки на титульному листі не проставляють.

Завдання на роботу бланку завдання враховують як дві сторінки, але номери сторінок на завданні не проставляють.

Реферат, текст змісту, перелік умовних позначень також включають до загальної нумерації, але номери сторінок на них не проставляють. Нумерація роботи починається зі «Вступу».

Ілюстрації й таблиці, які розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації.

Нумерація розділів, підрозділів

Розділи, підрозділи, пункти, підпункти дипломної роботи нумерують арабськими цифрами.

Розділи дипломної роботи мають порядкову нумерацію в межах викладення дипломної роботи і позначаються арабськими цифрами без крапки, наприклад: РОЗДІЛ 1, РОЗДІЛ 2 тощо. Після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу великими літерами.

Підрозділи мають порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою. Після номера підрозділу ставлять крапку, наприклад: «2.1.» (перший підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок підрозділу.

Пункти мають порядкову нумерацію в межах кожного розділу або підрозділу.

Номер пункту складається з номера розділу і порядкового номе-

ра пункту, або номера розділу, порядкового номера підрозділу та порядкового номера пункту, відокремлених крапкою після номера пункту крапку ставлять, наприклад: 2.1.1., 2.1.2., 2.1.3. тощо. Потім у тому ж рядку наводять заголовок пункту.

Якщо розділ складається з одного підрозділу, його також нумерують. Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти.

Ілюстрації

Для пояснення тексту дипломної роботи, що викладається, допускається його ілюструвати графіками, діаграмами, схемами, фото тощо. Ілюстрації, вміщені у текст дипломної роботи, іменують рисунками.

Ілюстрації розміщуються у дипломній роботі безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці у зручній для ознайомлення формі тобто, щоб для вивчення цього рисунка сторінку можна було б повернути за годинниковою стрілкою. На всі ілюстрації мають бути посилання у тексті дипломної роботи.

Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок.

Рисунки, графіки, схеми, діаграми, що розміщені у дипломній роботі, повинні відповідати вимогам стандартів «Единой системы конструкторской документации» та «Единой системы программной документации».

Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках.

Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад: Рис. 2.3 (третій рисунок другого розділу (див. зразок)). Найменування повинно відображати зміст рисунка і бути коротким. Його розміщують після номера рисунка і виконують малими літерами з першої великої.

Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією з абзацного відступу. Якщо в розділі дипломної роботи подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами. Зразок оформлення рисунку.

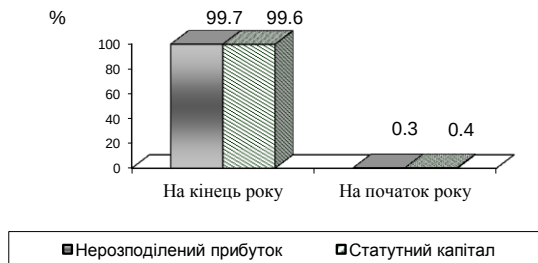

Рис. 2.3 Структура власного капіталу підприємств

Рисунок може мати пояснювальні дані (підрисунковий текст) шрифтом не менше 10 пунктів, приклад наведено на рис. 3.3.

Підпис під ілюстрацією зазвичай має чотири основних елементи:

- найменування графічного сюжету, що позначається скороченим словом «Рис.»);
- порядковий номер ілюстрації, який вказується без знаку номера арабськими цифрами;
- тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із якомога стислою характеристикою зображеного;
- експлікацію, яка будується так: деталі сюжету позначають цифрами, які виносять у підпис, супроводжуючи їх текстом. Треба зазначити, що експлікація не замінює загального найменування сюжету, а лише пояснює його.

Приклад.

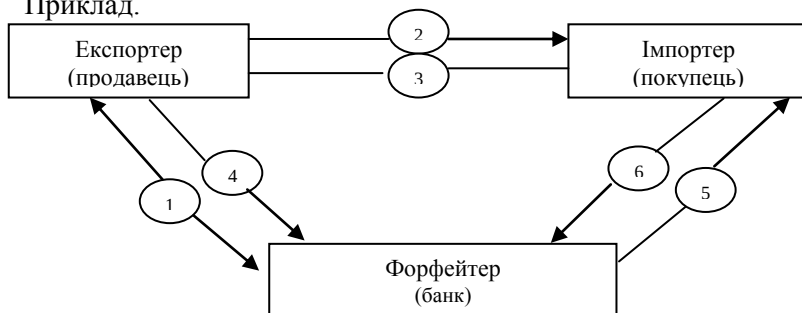

Рис. 3.3 Механізм здійснення форфейтингової операції:

- 1- переговори з форфейтером про ініціалізацію угоди;
- 2 - поставка товару імпортеру;

- 3 - оплата імпортером товару шляхом випуску векселів;
- 4 - продаж векселів форфейтеру з дисконтом;
- 5 - пред'явлення форфейтером векселів до оплати імпортеру;
- 6 - оплата векселів імпортером.

Якщо ілюстрації, що розміщено в роботі, створені не автором, необхідно, подаючи їх у роботі, вказати використовуване джерело.

Якщо рисунок розміщується на декількох сторінках (наприклад, схема алгоритмів), то на першій сторінці розміщують його номер та найменування (при наявності), а на наступних «Продовження рис.».

Якщо після посилання на рисунок йде розгляд матеріалу, що ілюструється, то у розповіді слово «рисунок» пишуть без номеру, наприклад: «Як видно з рисунка ...».

Ілюстрації, за необхідності, можуть бути перелічені в змісті з зазначенням їх номерів, назв і номерів сторінок на яких вони вміщені.

Таблиці

Для зручності викладу і читання тексту цифрові та інші показники рекомендується оформляти у вигляді таблиці. На всі таблиці мають бути посилання і в тексті дипломної роботи. При посиланні на таблицю вказують її повний номер, а слово "Таблиця" пишуть у скороченому вигляді, наприклад: табл. 1.2.

Назву та слово "Таблиця" починають з великої літери. Слово "Таблиця" розміщують у правому кутку рядка. Назву таблиці розміщують над таблицею симетрично до тексту і наводять **жирним шрифтом**.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті таким чином, щоб її можна було читати без обертання тексту або з обертанням за годинниковою стрілкою.

Якщо таблиці, що розміщено в роботі, створені не автором, необхідно, подаючи їх у роботі, вказати використовуване джерело.

Побудова таблиці має відповідати рисунку 5.1.

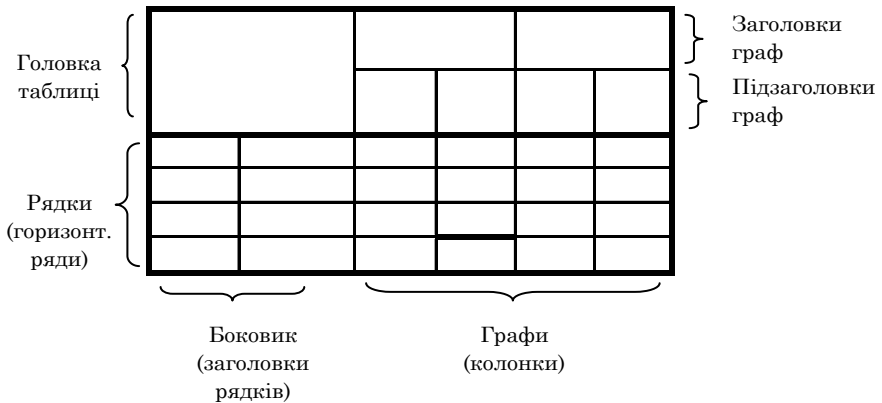
Найменування таблиці

Рис. 5.1. Побудова таблиці

Розміри таблиць вибирають довільно залежно від вміщуваного матеріалу. Зліва, справа та знизу таблиці, як правило, обмежують лініями. Головка таблиці має бути відокремлена потовщеною лінією. За необхідності допускається під головкою таблиці вміщувати рядок для нумерації граф арабськими цифрами.

Висота рядків таблиці має бути не менше 8 мм.

Розділяти заголовки і підзаголовки боковика і граф діагональними лініями не допускається.

Заголовки граф, як правило, записують паралельно рядкам таблиці.

При необхідності допускається перпендикулярне розташування заголовків граф.

Таблицю, залежно від її розміру, можна вміщувати під текстом, у якому вперше подане на неї посилання, або на окремій наступній сторінці, а також у додатку до тексту документу.

Допускається розташування таблиці в альбомному виді.

Таблиці слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться у додатках.

Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою. Наприклад, «Таблиця 1.2»

(друга таблиця першого розділу).

Таблиця, повинна мати найменування, яке повинно відображати зміст таблиці та бути коротким.

У таблицях слід обов'язково зазначати одиницю виміру. Якщо всі одиниці виміру є однакові для всіх показників таблиці, вони наводяться у заголовку. Одиниці виміру мають наводитися у відповідності до стандартів. Числові величини у таблиці повинні мати однакову кількість десяткових знаків.

Якщо рядки або графи таблиці виходять за межі формату сторінки, таблицю поділяють на частини, розміщуючи одну частину під одною, або поруч, або переносячи частину таблиці на наступну сторінку, повторюючи в кожній частині таблиці її головку та боковик.

Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розмішувати одну над одною в межах тієї самої сторінки. Рекомендується розділяти частини таблиці подвійною лінією (див. зразок).

Приклад оформлення поділу таблиці на дві частини.

Таблиця 2.9

**Набори товарів Z і X, що мають для споживачів
однакову сумарну корисність, одиниць**

Набір	Кількість товару Z	Кількість товару X	Набір	Кількість товару Z	Кількість товару X
A	30	5	D	10	20
B	18	10	E	8	25
C	13	15	F	7	30

При поділу таблиці на частини допускається її головку або боковик замінити відповідними номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці.

У першій частині таблиці нижню горизонтальну лінію, що обмежує таблицю, не проводять.

При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовж. табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовж. табл.1.2».

Приклад побудови типової структури із змістовним наповнення наведено нижче.

Зразок схеми оформлення таблиці.

Таблиця 2.7

**Зведена таблиця основних показників ліквідності
підприємства**

Показники	I квартал 2011р.	IV квартал 20011 р	Відхилен- ня
1	2	3	4
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,11	1,18	0,07

Продовження табл. 2.7

1	2	3	4
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,07	0,1	0,03
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,012	0,01	-0,002

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком.

Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. В кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки і підзаголовки граф указують в однині.

Таблиці, за необхідністю, можуть бути перелічені у змісті з зазначенням їх номерів, назв (якщо вони є) та номерів сторінок, на яких вони розміщені.

Графу “порядковий номер” у таблицю включати не допускається. Нумерація граф таблиці арабськими цифрами допускається в тих випадках, коли в тексті документа маються посилання на них, при розподілі таблиці на частини, а також при перенесенні частини таблиці на наступну сторінку. За необхідності допускається нумерацію показників, параметрів чи інших даних порядкові номери вказувати у першій графі таблиці безпосередньо перед їх найменуванням.

Якщо текст, який повторюється у графі таблиці і складається з

одного слова, то його можна замінити лапками, якщо текст повторюється і складається з двох чи більше слів, то при першому повторенні його замінюють на слова "Те ж", а далі - лапками. Ставити лапки замість повторюваних цифр, марок, знаків, букв, математичних чи хімічних символів не допускається. Якщо цифрові дані у якомусь рядку таблиці не наводяться, то у ньому ставиться прочерк.

Правила оформлення таблиць суцього специфічного характеру варто робити відповідно до ДСТУ 2.105-95.

Переліки

Переліки, за потреби, можуть бути наведені всередині пунктів або підпунктів. Перед переліком ставлять двокрапку.

Перед кожною позицією переліку слід ставити малу літеру української абетки з дужкою, або не нумеруючи – дефіс (перший рівень деталізації).

Для подальшої деталізації переліку слід використовувати арабські цифри з дужкою (другий рівень деталізації). Наприклад:

- а) форма і розмір клітин;
- б) живий склад клітин:
  - 1) частини клітин;
  - 2) неживі включення протопластів;
- в) утворення тканини.

Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного виступу, другого рівня – з відступом відносно місця розташування переліків першого рівня.

Примітки

Примітки вміщують за необхідності пояснення змісту тексту, таблиці або ілюстрації дипломної роботи.

Примітки розташовують безпосередньо після тексту, таблиці, ілюстрації, яких вони стосуються.

Одну примітку не нумерують.

Слово «Примітка» друкують з великої літери з абзацного відступу, не підкреслюють, після слова «Примітка» ставлять крапку і з великої літери в тому ж рядку подають текст примітки.

Приклад:

Примітка. _____

Декілька приміток нумерують послідовно арабськими цифрами. Після слова «Примітка» ставлять двокрапку і з нового рядка з абзацу після номера примітки з великої літери подають текст примітки.

Приклад:

Примітки:

1. _____

2. _____

Виноски

Пояснення до окремих даних, наведених у тексті або таблицях, допускається оформляти виносками.

Виноски позначають надрядковими знаками у вигляді арабських цифр (порядкових номерів) з дужкою.

Нумерація виносок – окрема для кожної сторінки.

Знаки виноски проставляють безпосередньо після того слова, числа, символу, речення, до якого додають пояснення, та перед текстом пояснення.

Текст виноски вміщують під таблицею, або в кінці сторінки й відокремлюють від таблиці або тексту лінією довжиною 30-40 мм, проведеною в лівій частині сторінки.

Текст виноски починають з абзацного відступу і друкують за машинописного або рукописного способу виконання ДР через один інтервал, за машинного способу – з мінімальним міжрядковим інтервалом. Це стандартна функція редактора MS-WORD. Текст виноски друкується з мінімальним міжрядковим інтервалом шрифтом розміром не більш 11 пунктів.

Приклад

Цитата в тексті: “ Він базується на використання інтуїтивного прогнозування за методом Дельфі¹⁾”.

Відповідне подання виноски:

¹⁾ У стародавньому місті Дельфи жриці змагались у пророкуванні майбутнього. Метод, який названо ім'ям цього міста, спочатку використовувався для “прорікання” часу настання події, що прогнозувалася. Він не допускає прямих контактів між експертами.

Формули та рівняння

Формули та рівняння розташовують безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються.

Формули розташовують по тексту або окремими рядками. По тексту розміщують нескладні формули, окремими рядками – основну формули, що застосовуються у роботі при розрахунках та дослідженнях.

Формули розташовують симетрично тексту, у якому вони згадуються. В одному рядку можна розташовувати тільки одну формулу. Вище і нижче кожної формули залишають по одному вільному рядку.

Переносити продовження формули на наступний рядок допускається тільки на знаках виконуваних операцій, причому знаки на початку наступного рядка повторюють. При переносі на операції множення застосовують знак (х). Формули, які йдуть одна за одною, розділяють комою.

Позначення величин, які входять до формул, повинні відповідати позначенням відповідних стандартів.

Пояснення позначень величин і числових коефіцієнтів, якщо вони не пояснені раніше у тексті, мають бути наведені безпосередньо під формулою з нового рядка з абзацу зі слова «де» без двокрапки у тій послідовності, у якій вони наведені у формулі. Після формули перед словом «де» ставиться кома.

Якщо необхідно навести числові значення величин, то його записують після розшифровки.

Приклад.

Інвестиційна вартість конвертованої облігації ($B^{(i)}$) визначають за формулою:

$$B^{(i)} = \sum_{t=1}^n \frac{D}{(1+i_c)^t} + \frac{B^{(N)}}{(1+i_c)^n}, \quad (3.1)$$

де D – розмір річних дивідендів, що сплачуються на конвертовану облігацію;

$B^{(N)}$ – номінал конвертованої облігації;

i_c – купонна ставка аналогічної конвертованої звичайної обліга-

ції;

n – термін “життя” конвертованої облігації.

Формули мають бути пронумеровані у межах розділу. Номер формули або рівняння складається з номера розділу і порядкового номера формули або рівняння, відокремлених крапкою, наприклад, формула (3.1) (перша формула третього розділу).

Номер формули записують у круглих дужках справа від неї у кінці рядка.

При переносі формули на наступний рядок (сторінку) номер зазначають біля її закінчення.

Посилання на формули надають порядковим номером формули в дужках, наприклад: «... у формулі (2.1)».

Рівняння, у тому числі хімічних реакцій, виконують за тими ж правилами, що і формули.

Номер групи формул, розміщених на окремих рядках і об'єднаних фігурною дужкою (парантезом), ставиться справа від вістря парантеза, яке знаходиться в середині групи формул і спрямовано в сторону номера.

Загальне правило пунктуації в тексті з формулами таке: формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому в кінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації.

Двокрапку перед формулою ставлять лише у випадках, передбачених правилами пунктуації:

- а) у тексті перед формулою є узагальнююче слово;
- б) цього вимагає побудова тексту, що передує формулі.

Розділовими знаками між формулами, котрі йдуть одна під одною і не відокремлені текстом, можуть бути кома або крапка з комою безпосередньо за формулою до її номера.

Розділові знаки між формулами при парантезі ставлять всередині парантеза. Після таких громіздких математичних виразів, як визначники і матриці, можна розділові знаки не ставити.

Формули можуть бути виконані комп'ютерним чи креслярським шрифтом висотою не менш 2,5 мм. Застосування комп'ютерних і рукописних символів в одній формулі не допускається. Рекомендується застосування редактора формул Microsoft Equation.

Посилання

Під час роботи з різними джерелами науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, оскільки найменше скорочення може спотворити зміст, викладений автором.

У документі наводять посилання:

- на даний документ (дипломної роботи);
- на стандарти, технічні умови, підручники, навчальні посібники та інші документи.

При посиланні на розділ, підрозділ, пункт, підпункт або перелік дипломної роботи слід писати : «... відповідно до розділу 3 ...», «згідно з підрозділом 3.1. ....», «...згідно з пунктом 3.1.2. ....», «... зазначеного у переліку 2) ...».

Посилання на таблиці, ілюстрації, формули і додатки подають таким чином:

- « ... наведені у таблиці 2.3» або «наведені у табл. 2.3»;
- «... подані у таблиці 4.1» або «подані у табл. 4.1»;
- «... згідно з рисунком 3.2» або «згідно з рис. 3.2»;
- «... показано на рисунку 4.3» або «показано на рис. 4.3»;
- «... у формулі (2.4)», «як видно з формули (2.4)»;
- «... подані у додатку Б», «наведені у додатку Б».

При повторних посиланнях пишуть:

- «... дивись таблицю 4.1» або «див. табл. 4.1»;
- «дивись рисунок 2.4» або «див. рис. 2.4»;
- «... дивись формулу (2.6)» або «див. формулу (2.6)»;
- «... дивись додаток Б» або «див. додаток Б».

Посилання на джерела інформації дипломної роботи позначають у тексті викладу порядковими номерами у квадратних дужках таким чином : « ... у роботах [2, с.3]» (перша цифра у квадратних дужках відповідає номеру джерела у списку використаних джерел, друга - номеру сторінки), «... [8, таблиця 22, с. 98]», «... [4, с. 24]».

Порядковий номер джерел надають по мірі появи посилання на те ж саме джерело, його номер повторюють.

Посилання на документ подають у цілому або на його структурні елементи (розділи, підрозділи, пункти, підпункти і додатки). При посиланні на структурні елементи зазначають їх номер і найменування. При повторних посиланнях зазначають лише номер.

Додатки

Додатки оформлюють як продовження дипломної роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках дипломної роботи, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки і мати наскрізну нумерацію сторінок, спільну з дипломною роботою.

Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої жирним шрифтом симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої жирним шрифтом друкується слово «Додаток _» (але без знака №) і велика літера, що позначає додаток.

Додатки послідовно позначаються великими літерами українського алфавіту, за винятком літер Г, Г', Є, І, Ї, О, Ч, Ь.

Літерні позначення надають в алфавітному порядку без повторення і, як правило, без пропусків. Наприклад, Додаток А, Додаток Б.

Якщо додаток один, його теж позначають – Додаток А.

Текст додатку може мати розділи, підрозділи, пункти та підпункти, які нумеруються у межах додатку і виконуються за загальними правилами, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: “А.2” - другий розділ додатка А; “В.3.1.” - перший підрозділ третього розділу додатка В.

Якщо зміст додатка не вміщується на одну сторінку, то на наступній сторінці по центру зазначається «Продовження додатку А».

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є у тексті додатку, слід нумерувати в межах кожного додатку, наприклад, рис. Б.1.3 – третій рисунок першого розділу додатку Б; таблиця А.2 – друга таблиця додатку А; формула (А.1) – перша формула додатку А.

Приклад оформлення таблиці та рисунку в додатку наведено в додатках К, Л відповідно.

Якщо в додатку одна ілюстрація, одна таблиця, одна формула, одне рівняння, їх нумерують, наприклад, рис. А.1, таблиця А.1, формула В.1.

На всі додатки в тексті роботи повинні бути посилання.

Усі додатки мають бути названі у змісті з указівкою їхніх номерів і заголовків.

Якщо у ДР як додаток використовується документ, що має са-

мостійне значення і оформлюється згідно з вимогами до документу даного виду, його копію вміщують у ДР без змін в оригіналі. Перед копією документу вміщують аркуш, на якому посередині після назви дипломної роботи (великими літерами) друкують слово “ДОДАТКИ _____” і його назву (за наявності), праворуч у верхньому куті аркуша проставляють порядковий номер сторінки. Сторінки копії документу нумерують, продовжуючи наскрізну нумерацію сторінок ДР (не займаючи власної нумерації сторінок документа).

7. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Ефективним засобом підготовки дипломної роботи до захисту та презентації основних результатів дослідження є участь у студентських Днях науки та представлення доповідей (повідомлень) за результатами проведеного дослідження з публікацією у матеріалах (тезах) конференцій.

Державна атестація спеціаліста передбачає захист дипломної роботи, яка є підсумком навчання за спеціальністю.

Після усунення недоліків, написання остаточного варіанта тексту та оформлення дипломної роботи студент переходить до підготовки до захисту дипломної роботи. Сутність даного етапу полягає в перевірці ступеня готовності студента до захисту дипломної роботи і охоплює наступні підетапи:

- передзахист роботи на кафедрі;
- виправлення неточностей та врахування зауважень викладачів кафедри,
- подання роботи науковому керівнику та отримання відзиву;
- передача роботи нормоконтролеру;
- зовнішнє рецензування та отримання зовнішньої рецензії;
- подання роботи завідуючому кафедрою та отримання висновку кафедри;
- брошурування роботи у твердій обкладинці.

Відповідно з графіком студент зобов'язаний подати дипломну роботу науковому керівнику у встановлений термін. З метою перевірки правильності оформлення дипломної роботи студент зобов'язаний надати її нормоконтролеру. Після виправлення зауважень керівника і нормоконтролера студент завершує оформлення роботи і подає дипломну роботу науковому керівнику для одержання

від нього письмового відзиву з оцінкою роботи.

На завершену дипломну роботу науковий керівник надає відзив на дипломну роботу, в якому визначаються: актуальність дослідження; ефективність використаної методології; рівень застосування здобутих у процесі навчання теоретичних знань та підготовки до виконання наукових досліджень; вміння самостійно вирішувати наукові та практичні задачі; вміння логічно, послідовно, аргументовано викладати матеріал і робити висновки; перспективність запропонованих рекомендацій та ступінь обґрунтованість висновків; недоліки роботи (за наявності). Відзив завершується загальною оцінкою дипломної роботи: “відмінно”, “добре”, “задовільно” (Додаток В).

У випадку невідповідності дипломної роботи вимогам методичних вказівок і недотримання студентом календарного графіка виконання дипломної роботи керівник має право не допустити студента до захисту.

Після отримання допуску до захисту студент повинен звернутися до рецензента. Зовнішню рецензію на дипломну роботу повинен зробити висококваліфікований фахівець, що має досвід розв'язання проблем, споріднених з темою роботи. Зовнішніми рецензентами можуть бути провідні спеціалісти, які працюють на підприємствах, у наукових установах, професори і доценти інших вищих навчальних закладів.

Рецензент підкреслює переваги дипломної роботи та недоліки, дає загальні висновки виконаної дипломної роботи та рекомендації щодо використання запропонованих рішень та розробок на виробництві, або в будь-якому другому напрямку.

Рецензент дає оцінку дипломної роботи по чотирьохбальній системі. Обов'язково записується прізвище, ім'я та по батькові, місце роботи та посада рецензента (див. Додаток М). Рецензія надається письмово і повинна містити оцінку та загальний висновок щодо дипломної роботи.

Завершальною процедурою допущення дипломної роботи до захисту є розгляд перерахованих супровідних матеріалів (підписані науковим керівником дипломна робота, ілюстративний матеріал разом з відзивом та рецензією) завідувачем кафедри. Допуск до захисту здійснюється шляхом відповідного запису завідувача кафедри у висновок кафедри про дипломну роботу у завданні на дипломну роботу.

Якщо завідувач кафедри вважає, що студента до захисту роботи

допустити не можна, то це питання розглядається на засіданні кафедри за участі наукового керівника. Протокол засідання кафедри подається на затвердження ректору університету. Питання про допуск студента до захисту може бути поставлене і після попередньої доповіді студента про роботу на засіданні кафедри.

Завідувач кафедри має право звернутися в деканат із пропозицією відрахувати студента за невиконання навчального плану.

Під час підготовки до захисту студент має погодити зі своїм науковим керівником складену ним стислу доповідь для захисту дипломної роботи і підготовлені наочні матеріали (до 12 сторінок із найважливішими ілюстративними матеріалами, оформленими у формі ксерокопійованого роздавального матеріалу, а також слайди, фотографії, макети, рекламні проспекти тощо). Наочні матеріали мають послідовно ілюструвати доповідь студента і забезпечувати повноту висвітлення всіх положень, які підлягають захисту.

Перевірка умінь студента викласти основні тези роботи, користуватися демонстраційним матеріалом є основною складовою підготовки до захисту.

8. ЗАХИСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

До захисту дипломних робіт допускаються студенти, що успішно виконали весь обсяг навчальної роботи, передбачений навчальним планом. Порядок захисту визначається Положенням про організацію навчального процесу в Запорізькому національному технічному університеті.

До Державної екзаменаційної комісії треба подати наступні документи:

а) довідку декана факультету про виконання студентом навчального плану і отримані ним оцінки з теоретичних дисциплін, курсових робіт, практик;

б) дипломну роботу;

в) ілюстративний матеріал;

г) відзив наукового керівника;

д) рецензію.

До ДЕКу можуть бути направлені й інші матеріали, що характеризують наукову і практичну цінність роботи - авторські свідоцтва, публікації, зразки продукції та інші.

Розклад роботи Державної екзаменаційної комісії, узгоджений з головою комісії, затверджує проректор з навчальної роботи і доводить до відома не пізніше ніж за 2 тижні до початку захисту дипломних робіт. У ньому повинно бути зазначено дату, час та місце захисту.

Захист дипломних робіт проходить на відкритих засіданнях Державної екзаменаційної комісії за участі не менше ніж половини складу комісії при обов'язковій присутності голови ДЕКу.

Обсяг тексту доповіді має бути адекватним 10 хвилинам виступу. Доповідь повинна відобразити: обґрунтування актуальності теми, мету і завдання роботи, основні результати аналізу матеріалів діючого підприємства і творчі розробки автора. Особливе місце має бути відведене обґрунтованим пропозиціям і рекомендаціям та оцінці їх ефективності.

Доповідь повинна бути стислою, конкретною, з використанням демонстраційного матеріалу – плакатів, роздавального матеріалу (набору таблиць, графіків, діаграм, схем чи відповідних слайдів) для всіх членів комісії. Головне його призначення – детально і наочно проілюструвати основні положення роботи, тому необхідно вчасно посилатися на відповідний матеріал, акцентувати на ньому увагу членів комісії.

У випадку використання слайдів чи мультимедійного супроводження треба переконатися у наявності проектора, екрана, мультимедійної системи, можливостей затемнення, доступних джерел електричного струму і пам'ятати про специфіку підготовки і застосування цього методу презентації.

Захист дипломної роботи починається з доповіді, у якій студент зобов'язаний розкрити:

- актуальність теми;
- мету і задачі виконаної роботи;
- об'єкт дослідження;
- основні положення роботи;
- висновки з проведеного аналізу, зміст запропонованих заходів і обґрунтування їхньої ефективності (рекомендується витратити не менш 70% часу, відведеного для доповіді).

Завершуючи доповідь, випускник повинен відзначити: які розробки і висновки впроваджені чи намічені до впровадження; де слід, на його думку, застосувати результати дослідження; яка фактична чи очікувана економічна ефективність запропонованих ним заходів.

Під час доповіді варто звертатися до всього підготовленого демонстраційного матеріалу, коротко пояснюючи його зміст.

Голова та члени ДЕК, що є присутніми на захисті, задають випускнику запитання з метою визначення рівня його спеціальної підготовки й ерудиції. Відповіді студента мають бути конкретними, аргументованими і короткими. Після відповіді студента на запитання оголошується відзив наукового керівника виконаної дипломної роботи.

Загальний час захисту студентом дипломної роботи не повинний перевищувати 15-18 хвилин.

Секретар комісії протоколює процедуру захисту.

Державна екзаменаційна комісія на закритому засіданні визначає підсумкову, диференційовану, за п'ятибальною шкалою, оцінку дипломної роботи. **Рішення ДЕК є остаточним і оскарженню не підлягає.**

Критеріями оцінки дипломної роботи виступають:

а) сутнісні аспекти роботи:

- 1) актуальність обраної теми;
- 2) чіткість формулювання мети і задач дослідження;
- 3) відповідність логічної побудови роботи поставленим цілям і задачам;
- 4) спрямованість роботи на розробку реальних практичних рекомендацій;
- 5) якість і глибина теоретико-методологічного аналізу проблеми;
- 6) якість критичного огляду літературних джерел, наявність наукової аргументації;
- 7) системність аналізу практики на фактичних матеріалах, наявність і переконливість узагальнень і висновків по аналізу;
- 8) адекватність методологічного і діагностичного апарата поставленим цілям;
- 9) наявність альтернативних підходів до розв'язання визначених проблем;
- 10) актуальність і обґрунтованість заходів, що пропонуються для підвищення економічної ефективності;
- 11) розвиненість мови викладення роботи і її якість оформлення;

12) зауваження і пропозиції, що містяться в зовнішній рецензії і відгуку наукового керівника;

б) якість захисту роботи:

1) уміння стисло, послідовно і чітко викласти у доповіді сутність і результати дослідження;

2) наявність і якість демонстраційного матеріалу для захисту дипломної роботи;

3) здатність аргументовано, логічно послідовно відстоювати свою точку зору, захищати пропозиції і рекомендації;

4) якість відповідей на питання членів Державної екзаменаційної комісії;

5) володіння культурою презентації.

в) відсутність орфографічних і синтаксичних помилок;

г) правильне оформлення роботи відповідно до стандартів

Враховуючи участь авторів дипломних робіт у Всеукраїнських конкурсах дипломних робіт, які проводяться під егідою Науково-методичної комісії з фінансів і кредиту (обліку і аудиту) Міністерства освіти та науки України, а також з метою підвищення рівня прозорості та прогнозованості процедури оцінювання роботи членам ДЕКу рекомендовано використовувати у якості альтернативи 50-бальну шкалу оцінки дипломних робіт студентів (див. дод. П).

Умови оцінювання дипломної роботи.

Підсумкова оцінка по дипломній роботі формується як середня зважена оцінка за такими компонентами (табл. 8.1).

Оцінка дипломної роботи керівником вставляється у відзиві керівника за критеріями оцінювання дипломної роботи за вимогами НМК МОНУ з фінансів і кредиту (дод. П).

Оцінка зовнішнього рецензента виставляється у рецензії (дод. М).

Середня оцінка успішності студента визначається деканатом факультету.

Оцінка дипломної роботи студента ДЕКом виставляється за критеріями оцінювання дипломної роботи за вимогами НМК МОНУ з фінансів і кредиту (дод. П).

Таблиця 8.1 - Складові оцінки та їх вага у підсумковій оцінці по захисту дипломної роботи

№	Складова оцінки	Вага у підсумковій оцінці	Оцінка в балах
1	Оцінка керівника дипломної роботи	0,05	до 5
3	Оцінка зовнішнього рецензента	0,05	до 5
4	Середня оцінка успішності студента	0,20	до 20
5	Оцінка дипломної роботи студента ДЕКом	0,50	до 50
6	Оцінка доповіді студента на захисті	0,10	до 10
7	Оцінка відповідей на запитання членів ДЕК	0,10	до 10
	Разом	1,00	100

Розрахунок підсумкової оцінки наведено у табл. 8.2.

Таблиця 8.2 - Розрахунок підсумкової оцінки

Середній бал	Підсумкова оцінка
0-59	не задовільно
60-74	задовільно
75-89	добре
90-100	відмінно

Робота, в якій зроблено власне оцінювання різних літературних джерел, використано сучасні методи дослідження, побудовано формалізовану модель проблеми, проведено комплексні дослідження, розрахунки і на їх основі - аргументовано висновки та обґрунтовано пропозиції, а результати дослідження практичне значення і рекомендоване до впровадження може бути оцінена на **«відмінно»**.

Робота, в якій зроблено власне оцінювання використаних літературних джерел, самостійно проаналізовано підібраний матеріал, звітні дані підприємства / організації, на базі якого досліджувалася

тема, проведено комплексні дослідження, зроблено висновки та сформульовано пропозиції, але вони не є достатньо аргументованими, може бути оцінена на **«добре»**.

Дипломна робота, в якій розкрито тему, прореферовано необхідні літературні джерела, проаналізовано відповідні інформаційні та статистичні бази даних, проведено дослідження, сформульовано висновки без необхідного їх обґрунтування допускається до захисту, але не може бути оцінена вище ніж **«задовільно»**.

Результати захисту дипломних робіт оцінюються з використанням Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) (за шкалою «А», «В», «С», «D», «E», «FX», «F»); національної системи («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»); власної системи ВНЗ (наприклад, за 100-бальною шкалою); комплексної системи оцінювання.

Після обговорення підсумків захисту членами ДЕК виноситься рішення. У випадку незгоди членів ДЕК думка голови є вирішальною. Рішення комісії оголошується її головою у той же день.

Студент, який отримав на захисті дипломної роботи незадовільну оцінку, має бути відрахованим із ЗНТУ і в цьому випадку йому видається академічна довідка встановленого зразка. За ним залишається право бути повторно допущеним до складання державних екзаменів (якщо він одержав незадовільну оцінку на екзамені) або до захисту дипломної роботи протягом наступних трьох років.

Повторно дипломна робота виконується за наявності заяви студента про допуск до захисту, дозволу ректора і рішення випускової кафедри про затвердження теми і об'єкта дослідження, призначення наукового керівника. На вимогу кафедри тему дипломної роботи може бути змінено або в межах тієї ж теми матеріали роботи студент може суттєво оновити і доповнити.

Якщо захист дипломної роботи не відбувся з поважних причин, про що студент у ДЕК має подати відповідні документи, ректор Університету може подовжити термін його навчання до наступного терміну роботи ДЕК із захисту дипломних робіт, але не більше як на один рік. Незалежно від причин повторний захист дипломних робіт, складання державних іспитів у той же рік категорично забороняється.

Після захисту дипломна робота передається на зберігання до архіву Університету.

9. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ДИПЛОМНИХ РОБІТ

1. Вплив операцій з основними засобами на фінансовий стан підприємства.
2. Управління грошовим оборотом та системою розрахунків на підприємстві.
3. Стан фінансів і фінансового механізму та їх вплив на кінцевий результат діяльності підприємства.
4. Фінансовий стан, платіжна спроможність і ліквідність підприємства.
5. Вплив страхової діяльності підприємства на фінансовий результат.
6. Вплив зовнішньоекономічної діяльності підприємства на фінансовий результат.
7. Балансовий прибуток в фінансовому механізмі підприємства.
8. Управління портфелем цінних паперів та його вплив на доходи підприємства.
9. Кредитно-фінансові відносини підприємства та їх вдосконалення.
- Інші.

10. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ КНИЖКОВОГО ФОНДУ БІБЛІОТЕКИ ЗНТУ

Навчальна література

1. Бутинець Ф.Ф. Бухоблік для менеджерів та економістів /Ф.Ф. Бутинець. Збірник задач та вправ. Ж: Рута, 2001.
2. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством /В.О. Василенко. [Навчальний посібник]. К: ЦУЛ, 2003.
3. Герасимчук В.Г. підприємством: Графічне моделювання/ В.Г. Герасимчук. [Навчальний посібник]. К.: КНЕУ, 2000.
4. Головка Т.В. Стратегічний аналіз/Т.В. Головка, С.В. Сагова. [Навч.-метод. посіб. для самост. вивчення дисципліни]. К.: Вид-во КНЕУ, 2002.
5. Гориціка Н.Г. Нова фінансова звітність/ Н.Г. Гориціка. К: Те-

хніка, 2000.

6. Данилюк М.О. Фінансовий менеджмент/ М.О. Данилюк. [Навчальний посібник]. К: ЦНЛ, 2004.

7. Завгородний Ю.М. Налоги и налоговый контроль в Украине/ Ю.М. Завгородний. К: А.С.К., 2003.

8. Зуб А. Т. Стратегический менеджмент: Теория и практика/ А.Т. Зуб. [Уч. пособие]. М.: Аспект-Пресс, 2002.

9. Иванова Н.Г. Казначейська система использования бюджетов/ Н.Г. Иванова. СПб, Питер, 2001.

10. Кандинская О.А. Управление финансовыми рисками. Поиск оптимальной стратегии/ О.А. Кандинская. М: Консалтбанки, 2000.

11. Кіндрацька Г.І. Стратегічний менеджмент / Г.І. Кіндрацька. К: Знання, 2006.

12. Маслова С.О. Фінансовий ринок / С.О. Маслова. [Навчальний посібник]. К: Каравела, 2003.

13. Мещеряков А.А. Фінансовий менеджмент у банках / А.А. Мещеряков. [Навчальний посібник]. К: ЦНЛ, 2006.

14. Основи економічної теорії: підручник / За ред. Ніколенко Ю.В. . К: ЦУЛ, 2003.

15. Панкевич Л.В. Бюджетний менеджмент / Л.В. Панкевич. [Навчальний посібник]. К: Знання, 2006.

16. Панченко С.Г. Міжнародний менеджмент / С.Г. Панченко. [Навчально-методичний посібник для сам.вивч.дисципліни]. К: КНЕУ, 2006.

17. Пересада А.А. Інвестиційне кредитування/ А.А. Пересада, Т.В. Майорова. [Навч. посібник]. К.: КНЕУ, 2002.

18. Пересада А.А. Інвестиційний аналіз/ А.А. Пересада, Ю.М. Коваленко, С.В. Онікієнко [Навч. посібник]. К.: КНЕУ, 2003.

19. Петрашко П.Г. Казначейська справа у 2-х томах / П.Г. Петрашко. [Інтегрований посібник]. К: АВТ, 2004.

20. Право інтелектуальної власності: [Підручник для студентів вищих навч. закладів]/ За ред. О. А. Підпригори, О. Д. Святоцького. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2002.

21. Поляков Б.Н. Процедура банкрутства/ Б.Н. Поляков. К., Знання, 2002.

22. Ревенчук С.К. Основи економічної теорії/ С.К. Ревенчук. [підручник]. К: Атіка, 2001.

23. Родченко В.В. Международный менеджмент/ В.В. Родченко.

[Учебное пособие]. К: МАУП, 2000.

24. Саншина І.Ю. Податковий менеджмент/ І.Ю. Саншина. [Навчальний посібник]. К: ЦУЛ, 2003.

25. Скрипник А.В. Державне регулювання економіки, (податки, бюджет, корупція, вибори)/ А.В. Скрипник. [Навчальний посібник]. К: ЦУЛ, 2002.

26. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств/ О.О. Терещенко. [навчальний посібник]. К.:КНЕУ, 2000.

27. Фінансова звітність за національними стандартами бухгалтерського обліку. [Практичний посібник]. К: «Лібра» 2000.

28. Цивільне право України Академ.курс. загальна частина./ За ред. Я.М. Шевченка. К: Ін Юре, 2004.

29. Цветаев В.М. Управление персоналом/ В.М. Цветаев. [Учебное пособие]. СПб, Питер, 2001.

30. Череп А.В. Фінансова санація та банкрутство суб'єктів господарювання / А.В. Череп. [Підручник]. К: Кондор, 2006.

31. Чухно А.А. Сучасні економічні теорії/ А.А. Чухно. [Підручник]. К: Знання, 2007.

32. Шершньова З.Є. Стратегічне управління/ ЗЄ м. [Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни]. КНЕУ, 2001.

Інші.

Періодичні видання

1. Актуальні проблеми економіки (журнал).

2. Банківська справа (журнал).

3. Бізнес (газета).

4. Все про бухгалтерський облік (журнал).

5. Голос України (газета).

6. Економіст (журнал).

7. Инвестиционная газета (газета).

8. Статистика України (журнал)

9. Урядовий кур'єр (газета).

10. Фінанси України (журнал).

11. Інтернет-видання.

Інші.

11. ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник - 2-е вид., перероб і доп. - К.: Знання-Прес, 2002. - 295 с.

2. Методичні вказівки до виконання дипломної роботи для студентів спеціальності 7.050201 «Менеджмент організацій» ОКП “Спеціаліст” (підготовка, написання, захист) / Укл. Гудзь П.В., Прушківський В.Г., Кримська Л.О., Пуліна Т.В. - Запоріжжя: ЗНТУ, 2009. – 72 с.

3. СТП 15-1. Стандарт підприємства. Вимоги та правила оформлення курсових і дипломних робіт для спеціальностей ЕГП. Розроблено і внесено Департаментом з організації навчального процесу, ліцензування та акредитації ЗНТУ / Укл. Грешта В.Л., Гудзь П.В. Пуліна Т.В., Фатюха Н.Г. - Запоріжжя: ЗНТУ, 2011.- 44 с.

4. Методичні вказівки до виконання дипломних робіт для студентів спеціальностей 7.030508 “Фінанси і кредит” та 7.030509 «Облік і аудит» всіх форм навчання/ Укл. Нестеренко Ж.К., Фатюха Н.Г. Запоріжжя: ЗНТУ, 2012. – 82 с.

5. Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій. «Бюлетень ВАК України». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.setlab.net/?view=disser-2007>.

6. Галузевий стандарт «Засоби діагностики якості вищої освіти». Вимоги до державної атестації студентів освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста зі спеціальності 7.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування» (за видами економічної діяльності) напряму підготовки 030601 «Менеджмент» галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування»

Додаток А

Зразок оформлення титульного листа дипломної роботи

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384
Форма № Н-9.02

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Економіко-гуманітарний інститут. Факультет економіки та управління

(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

Кафедра фінанси і кредит

(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

Пояснювальна записка до дипломної роботи

спеціаліста

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему **Роль податкової системи в формуванні Державного та місцевого бюджетів України**

Виконав(ла): студент(ка) 5 курсу групи ФЕУ- 118
спеціальності 7.03050801 “Фінанси і кредит”

(шифр і назва спеціальності)

Іванов О. І

(прізвище та ініціали)

Керівник Нестеренко Ж.К.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Петров О.О.

(прізвище та ініціали)

Запоріжжя – 2014 року

Додаток Б

Бланк завдання на дипломну роботу

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384
Форма № Н-2.03

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Інститут, факультет, відділення ЕГІ, ФЕУ
Кафедра, циклова комісія Фінанси і кредит
Освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст
Напрямок підготовки 6.030508 – «Фінанси і кредит»
Спеціальність 7.03050801 «Фінанси і кредит»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри, голова циклової
комісії _____

« ____ » _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____

керівник роботи _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від « ____ » 20__ р. № ____

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) _____

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада керівника та консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1-3 розділи ДР			
Охорона праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях (4 розділ)			
Нормоконтролер (1-4 розділи)			
ДР до захисту допущена	Зав. кафедрою ФіК Нестеренко Ж.К.		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір матеріалу на дипломування		
2	Групування та аналіз зібраного матеріалу. Уточнення завдань дипломування		
3	Виконання теоретичної частини роботи		
4	Виконання графічної частини роботи		
5	Написання та оформлення дипломної роботи		
6	Перевірка роботи керівником, консультантами		
7	Попередній захист роботи		
8	Переплітання дипломної роботи		
9	Захист роботи у ДЕК		

Студент _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Додаток В**Бланк – форма відзиву наукового керівника на дипломну роботу**

Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний технічний університет

**ВИСНОВОК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
на дипломну роботу**

_____
(П.І.Б. студента)

На тему _____

зі спеціальності 7.03050801 «Фінанси і кредит» _____

(група)

Актуальність дослідження _____

Загальноєкономічна, виробнича та спеціальна підготовка

Самостійність, плановість та дисциплінованість
в роботі, вміння користуватися літературою _____

Позитивні та негативні сторони
дипломної роботи _____

Оцінка роботи та рекомендація її до захисту перед ДЕК _____

Науковий керівник роботи _____
(науковий ступінь, вчене звання, ПІБ)

_____
(посада та місце роботи)

Дата складання висновку _____

Підпис _____ / _____ /

Додаток Д

Приклад змісту ДР

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ	
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ	9
1.1. Функції і мета діяльності Національного банку України	9
1.2. Основні операції (їх класифікація), що здійсню- ються комерційними банками (КБ) України	16
1.2.1. Інші операції КБ України, їх класифікація	17
1.3. Банкрутство КБ. Основні методи розрахунку	20
1.3.1. Поняття та основні причини появи банкрутства банків	20
1.3.2. Основні методи розрахунків банкрутства	25
1.3.3. Z-схема - модель розрахунку вірогідності бан- крутства	30
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПАТ УКР- СОЦБАНКУ	35
2.1. Характеристика техніко-економічних показників діяльності	35
2.2. Структура і особливості активно-пасивних та ін- ших операцій	45
2.3. Аналіз ліквідності та платоспроможності ПАТ Ук- рсоцбанку	50
2.4. Розрахунок вірогідності банкрутства	70
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ ЗАХОДИ ПО СТАБІЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПАТ УКРСОЦБАНКУ	80
3.1. Напрямки зниження ризику банкрутства на прик- ладі ПАТ УСБ	80
3.2. Резерви поліпшення фінансового стану	105

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ТЕХНІКА БЕЗПЕКИ	
В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	110
ВИСНОВКИ	115
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	119
Додаток А. Форма № 2. Звіт про прибутки і збитки	
ПАТ УСБ за 2011 року	122
Додаток Б. Звіт по кредитах ПАТ УСБ	124
Додаток В. Звіт по депозитам ПАТ УСБ	125
Додаток Д. Розшифровка окремих балансових рахунків	
пасиву балансу по термінам їх повернення	126

Додаток Е

Приклад складання реферату ДР

РЕФЕРАТ

Дипломна робота “Аналіз та напрями зниження ризику банкрутства комерційних банків”: 118 с., 2 рис., 2 табл., 25 джерел, 4 додатки.

Об’єктом дослідження є аналіз та напрямки зниження ризику банкрутства комерційних банків (на прикладі ПАТ УСБ).

Предметом дослідження є методи реалізації стратегії зниження ризику банкрутства комерційних банків.

Мета роботи - визначити основні заходи оздоровлення фінансового стану та зниження ризику банкрутства ПАТ УСБ.

Методи дослідження: економічний, статичний аналіз та аналіз фінансового стану комерційного банку.

Результати та їх новизна. Забезпечення фінансової стабілізації комерційних банків - необхідна умова ефективного функціонування економіки. Але якщо комерційні банки будуть мати: неякісну оцінку капіталу банку; неякісну структуру активів, в том числі кредитного портфеля; не будуть дотримуватись норм обов'язкових резервів, які доводяться та контролюються НБУ; будуть вести збиткову діяльність, то вони можуть збанкрутувати.

Основні положення роботи. Розглянуто методологічні аспекти ризику банкрутства комерційних банків Зроблені розрахунки показників, що оцінюють діяльність банку, та його фінансовий стан. Аналіз структури доходів банку в динаміці поставив задачу переглянути фінансову політику банку. Розроблена стратегія зниження ризику банкрутства ПАТ УСБ.

Значимість роботи та висновки. Визначені конкретні напрямки зниження ризику банкрутства та резерви поліпшення фінансового стану ПАТ УСБ. Показано, по Z-схемі що ризик банкрутства ПАТ УСБ дуже малий.

Ключові слова: БАНКРУТСТВО, АКТИВНІ ОПЕРАЦІЇ, ПАСИВНІ ОПЕРАЦІЇ, ІНШІ ОПЕРАЦІЇ БАНКУ, Z-СХЕМА, ВІРОГІДНІСТЬ БАНКРУТСТВА, ФІНАНСОВИЙ СТАН, ЛІКВІДНІСТЬ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, КРЕДИТИ, РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ.

Додаток Ж

Зразок переліку найбільш розповсюджених скорочень

**ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ,
ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ**

ГО	—	головний офіс;
КУАП	—	комітет управління активами і пасивами;
ПВ	—	процентні витрати;
ПД	—	процентний дохід;
РП	—	регіональні підрозділи;
РУ	—	регіональне управління;
УАП	—	управління активами і пасивами банку;
ЧПМ	—	чиста процентна маржа;
А	—	активи;
Р	—	максимізація прибутку;
Р	—	обмеження ризику;
Р	—	максимальне значення прибутку;
Р	—	заданий рівень показників прибутку;

Додаток К

Приклад оформлення таблиці в додатку

Таблиця К.1

Аналіз фінансування Державного бюджету за звітний рік,
млн.грн

Показники	За звітний рік			
	План	Виконано	Відхилення від плану	
			сума	%
1	2	3	4	5
ДЕФИЦИТ, в т.ч.:	25020,1	12500,7	-12519,4	-50,03
дефіцит загального фонду	21522,6	9671,4	-11851,2	-55,06
дефіцит спеціального фонду	3497,5	2829,3	-668,2	-19,10
Доходи, в т.ч.:	231931,9	231 686,3	-245,6	-0,1
доходи загального фонду	180783,2	185 853,0	5069,8	2,8
доходи спеціального фонду	51148,7	45 833,3	-5315,4	-10,39
Видатки в т.ч.:	253207,8	241 454,5	-11753,3	-4,64
видатки загального фонду	200106,1	193 280,8	-6825,3	-3,4
видатки спеціального фонду	53101,8	48 173,7	-4928,1	-9,28
ФІНАНСУВАННЯ				
Загальний фонд				
внутрішні запозичення	25246,0	21216,2	4029,8	- 15,96
зовнішні запозичення	6358,0	5396,5	-961,5	- 15,12
надходження від приватизації державного майна	605,6	480,8	-124,8	- 20,60
зміни обсягів готівкових коштів	5716,9	5563,1	-153,8	-2,69

Продовження додатку К

Продовж. табл.К.1

1	2	3	4	5
кошти єдиного казначейського рахунку	6600,0	-	-6600,0	-100
Всього	44526,5	32656,6	-11869,9	-26,7
Спеціальний фонд				
надходження від цільового розміщення державних цінних паперів	5902,4	5902,4	-	-
кошти інвестиційного характеру для реалізації проектів розвитку, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями	1212,1	801,5	-410,6	-33,87
надходження від приватизації державного майна	1,4	1,4	-	-
зміни обсягів готівкових коштів	529,2	1097,8	568,6	207,4
Всього	7645,1	7803,1	158,0	2,07

Додаток Л

Приклад оформлення рисунку в додатку

Додаток А

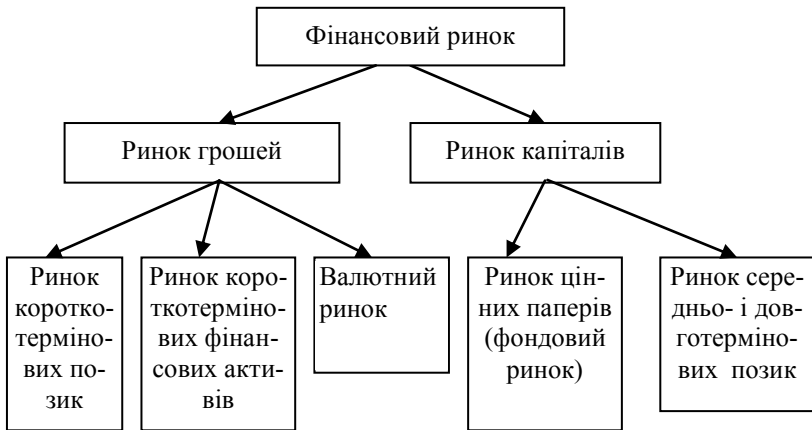

Рис. А.1 Структура фінансового ринку

Додаток М
Бланк – форма рецензії на дипломну роботу

Міністерство освіти і науки України
 Запорізький національний технічний університет

РЕЦЕНЗІЯ
на дипломну роботу

Студента гр. _____
 Спеціальність _____
 Тема _____

Обсяг дипломної роботи: ____ стор., ____ табл., ____ рис., додатків _____
 Актуальність теми _____

Наукове та практичне значення роботи _____

Відповідність змісту роботи і її плану _____

Якість оформлення роботи _____

Недоліки дипломної роботи _____

Загальні висновки та рекомендації щодо використання
 запропонованих рішень та розробок _____

Оцінка дипломної роботи _____

Рецензент _____
 (посада, місце роботи, прізвище, ім'я, по батькові)

Місце роботи _____

Підпис рецензента _____ / _____ /
 “ ” _____ 20__ р.

Додаток Н

Зразок оформлення ілюстративного матеріалу

Запорізький національний технічний університет
Кафедра фінанси і кредит

**ІЛЮСТРАТИВНІ ДОДАТКИ
ДО ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ**

студента ____ курсу ____ групи
спеціальності 7.03050801 “Фінанси і кредит”

(прізвище, ім’я та по-батькові)

Науковий керівник

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім’я та по-батькові)

Додаток П

Таблиця П.1

Критерії оцінювання дипломної роботи за вимогами Науково-методичної комісії МОН України з фінансів і кредиту

№	Критерії оцінювання	Шкала (бали)
1	Оформлення дипломної роботи відповідно до вимог стандарту	до 2
2	Актуальність та обґрунтованість теми, у т.ч.	до 8
2.1.	відповідність змісту та структури темі роботи	4
2.2.	відповідність теми, змісту та структури роботи особливостям діяльності підприємств, щодо яких виконані розробки	4
3.	Глибина проведеного дослідження, рівень науковості та інноваційність використання дослідницького інструментарію (ступінь науковості), у т.ч.	до 15
3.1.	архітектоніка (структурно-логічна побудова) роботи;	5
3.2.	рівень теоретичного дослідження і ступінь застосування сучасних методів їх проведення: а) високий б) середній в) низький	до 5 4-5 2-3 0-1
3.3.	Глибина діагностування досліджуваної проблеми на матеріалах конкретної організації: а) високий б) середній в) низький	до 5 4-5 2-3 0-1
4	Використання інформаційних технологій	до 12
4.1.	авторська програма (наявний алгоритм і опис розробки)	7
4.2.	використання адаптованих автором стандартних продуктів (наявний опис авторської адаптації)	5
5	Рівень реальності розробок і пропозицій:	до 10
5.1.	рівень обґрунтування рекомендацій: а) високий б) середній в) низький	до 5 4-5 2-3 0-1
5.2.	ступінь обґрунтованості прийнятих рішень та результатів запровадження рекомендацій дослідження: а) високий б) середній в) низький	до 5 4-5 2-3 0-1
6.	Наявність публікацій з теми дипломної роботи (опубліковані на момент захисту роботи статті чи тези)	3
	Разом (максимальна кількість)	50

Додаток Р

Приклад оформлення бібліографічного опису

1. Бібліографічний опис оформлюється згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис, загальні вимоги та правила складання».

2. Опис складається з елементів, які поділяються на обов'язкові та факультативні. У бібліографічному описі можуть бути тільки обов'язкові чи обов'язкові та факультативні елементи. Обов'язкові елементи містять бібліографічні відомості, які забезпечують ідентифікацію документа. Їх наводять у будь-якому описі.

3. Проміжки між знаками та елементами опису є обов'язковими і використовуються для розрізнення знаків граматичної і приписаної пунктуації.

4. У списку опублікованих праць здобувача, який наводять в авторефераті, необхідно вказати прізвища та ініціали всіх його співавторів незалежно від виду публікації.

Книги

Один автор

1. Василій Великий. Гомілії / Василій Великий; [пер. з давньогрец. Л. Звонська]. — Львів; Свічадо, 2006. — 307 с. — (Джерела християнського Сходу. Золотий вік патристики IV—V ст.; № 14).

2. Коренівський Д. Г. Дестабілізуючий ефект параметричного білого шуму в неперервних та дискретних динамічних системах / Коренівський Д.Г. — К.; ін-т математики, 2006. — 111 с. — (Математика та її застосування) (Праці / Ін-т математики НАН України; т. 59).

3. Матюх Н.Д. Що дорожче срібла-золота / Наталія Дмитрівна Матюх. — К.; Асамблея діл. кіл: Ін-т соц. іміджмейкінгу, 2006. — 311 с. — (Ювеліри України; т. 1).

4. Шкляр В. Елементал: [роман] / Василь Шкляр. — Львів: Кальварія, 2005. — 196, [1] с. — (Першотвір).

Два автори

1. Матяш І.Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині; історія, спогади, арх. док / І.Матяш, Ю.Мушка. — К.: Києво-Могилян. акад., 2005. — 397, [1] с. — (Бібліотека наукового щорічника "Україна дипломатична"; вип. 1).

2. Ромовська З.В. Сімейне законодавство України / З.В. Ромовська, Ю.В. Черняк. — К.: Прецедент, 2006. — 93 с. — (Юридична бібліотека. Бібліотека адвоката) (Матеріали до складання кваліфікаційних іспитів для отримання Свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю; вип. 11).

3. Суберляк О.В. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. В. Суберляк, П.І. Баштанник. — Львів : Растр-7, 2007. — 375 с.

Три автори

1. Акофф Р.Л. Идеализированное роботуирование: как предотвратит завтрашний кризис сегодня. Создание будущего организации / Акофф Р. Л., Магидсон Д., Зддисон Г. Д. ; пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. — Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2007. — ХІІІ, 265 с.

Чотири автори

1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [Вітвіцький В.В., Кисляченко М.Ф., Лобастов І.В., Нечипорук А.А.]. — К.; НДІ "Укراгропромпродуктивність", 2006. — 106 с. — (Бібліотека спеціаліста АПК. Економічні нормативи).

2. Механізація переробної галузі агропромислового комплексу: [підруч. Для учнів проф -техн. навч. закл.] / О.В. Гвоздев, Ф.Ю. Ялпачик, Ю.П. Рогач, М. М. Сердюк. — К.: Вища освіта, 2006. — 478, [1] с. — (ПТО: Професійно-технічна освіта).

П'ять і більше авторів

1. Психологія менеджмента / [Власов П.К., Липницький А.В., Луцихина И.М, и др.]; лод ред. Г.С. Никифорова. — [3-є изд.]. — Х.: Гуманитар. центр, 2007. — 510 с.
2. Формування здорового способу життя молоді: навч.-метод, посіб. Для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / [Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д.М. Дикова-Фаворська та ін.]. — К.: Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. — 115 с. —(Серія "Формування здорового способу життя молоді": у 14 кн., кн. 13).

Без автора

1. Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В Клос]. — К.: Грані-Т, 2007. — 119 с. — (Грані світу).
2. Воскресіння мертвих: українська барокова драма: антологія / [упорядкує., от., пер. і прим. В.О. Шевчук]. — К.: Грамота, 2007. — 638, [1] с.
3. Тіло чи особистість? Жіноча тілесність у вибраній малій українській прозі та графіці кінця ХІХ — початку ХХ століття: [антологія / упоряд.: Л. Таран, О. Лагутенко]. — К.: Грані-Т; 2007. — 190, [1] с.
4. Проблеми типологічної та квантитативної лексикології: [зб.наук.прац / наук, ред. Каліущенко В. та ін.]. — Чернівці: Рута, 2007. — 310 с.

Багатотомний документ

1. Історія Національної академії наук України, 1941—1945 / [упоряд. Л.М. Яременко та ін.]. — К.: Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. 2007—. — (Джерела з історії науки в Україні).
Ч. 2 : Додатки — 2007. — 573, [1] с.
2. Межгосударственные стандарты: каталог в 6 т. / [сост. Ковалева И В., Рубцова Е.Ю.; ред. Иванов В.Л]. — Львов: НТЦ "Леонорм-Стандарт", 2005—. — (Серия "Нормативная база предприятия").
Т. 1. —2005. —277 с.
3. Дарова А. Т. Неисповедимы пути Господни...: (Дочь врага

народа): трилогія / А. Дарова. — Одеса: Астропринт, 2006.— (Сочинения: в 8 кн./А. Дарова; кн 4).

4. Кучерявенко Н.П. Курс налогового права: Особенная часть: в 6 т. / Н.П. Кучерявенко.— Х.: Право, 2002.—

Т. 4: Косвенные налоги. — 2007. — 534 с.

5. Реабілітовані історією. Житомирська область: [у 7 т.] — Житомир: Полісся, 2006.— (Науково-документальна серія книг "Реабілітовані історією": у 27 т. / голов. редкол.: Тронько П.Т. (голова) [та ін.]). Кн. 1 / [обл. редкол.: Синявська І.М. (голова) та ін.]. — 2006. — 721, [2] с.

6. Бондаренко В.Г. Теорія ймовірностей і математична статистика. Ч.1 / В.Г. Бондаренко, І.Ю. Канівська, С.М. Парамонова. — К.: НТУУ "КПІ", 2006. — 125 с.

Матеріали конференцій, з'їздів

1 Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу: матеріали Всеукр. конф. молодих учених-аграрників ["Молодь України і аграрна реформа"], (Харків, 11—13 жовт. 2000 р.) / М-во аграр. політики, Харк. держ. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. — Х.: Харк. держ. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва, 2000. — 167 с.

2 Кібернетика в сучасних економічних процесах: зб. текстів виступів на республік, міжвуз. наук.-практ. конф. / Держкомстат України, Ін-т статистики, обліку та аудиту. — К.: ІСОА, 2002. — 147 с.

3 Матеріали ІХ з'їзду Асоціації українських банків, 30 червня 2000 р. Інформ. бюл. — К.: Асоц. укр. банків, 2000. — 117 с. — (Спецвип.: 10 років АУБ).

4 Оцінка й обґрунтування продовження ресурсу елементів конструкцій: праці конф., 6—9 черв. 2000 р., Київ. Т. 2 / відп. Ред. В.Т. Трощенко. — К.: НАН України, Ін-т пробл. міцності, 2000. — С. 559—956, XIII, [2] с — (Ресурс 2000).

5 Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій: зб. наук. праць / наук. ред. В.І. Моссаковский. — Дніпропетровськ: Навч. кн., 1999. — 215 с.

6 Ризикологія в економіці та підприємстві: зб. наук. праць за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., 27-28 берез. 2001 р. / М-во

освіти і науки України, Держ податк. адмін. України [та ін.]. — К.: КНЕУ: Акад. ДПС України, 2001. — 452 с.

Препринти

1 Шиляев Б.А. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ/ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов / Шиляев Б.А., Воеводин В.Н.— Х. ННЦ ХФТИ, 2006. — 19с— (Препринт / НАН Украины, Нац. науч. Центр "Харьк. физ.-техн. ин-т"; ХФТИ 2006-4).

2 Панасюк М.І. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами / Панасюк М.І., Скорбун А.Д., Сплошной Б.М. — Чорнобиль; Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. — 7, [1] с. — (Препринт / НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС; 06-1).

Депоновані наукові праці

1 Социологическое исследование малых групп населения / В.И. Иванов [и др.]; М-во образования Рос. Федерации, Финансовая академия. — М., 2002. — 110 с. — Деп. в ВИНТИ 13.06.02, № 145432.

2 Разумовский В.А. Управление маркетинговыми исследованиями в регионе / В.А. Разумовский, Д.А. Андреев. — М., 2002. — 210 с. — Деп. в ИНИОН Рос. акад. наук 15.02.02, № 139876.

Словники

1 Географія: словник-довідник / [авт.-уклад. Ципін В.Л.). — Х.: Халімон, 2006. — 175, [1]с.

2 Тимошенко З.І. Болонський процес в дії: словник-довідник основ. термінів і понять з орг. навч, процесу у вищ. навч. закл. / З.І. Тимошенко, О.І. Тимошенко. — К.: Європ. ун-т, 2007. — 57 с.

3 Українсько-німецький тематичний словник [уклад. Н. Яцко та ін.]. — К.: Карпенко, 2007. — 219 с.

4 Європейський Союз; словник-довідник / [ред.-упоряд. М. Марченко] — 2-ге вид., оновл. — К.: К.І.С., 2006. — 138 с.

Атласи

1 Україна: екол.-геогр. атлас: присвяч. всесвіт. дню науки в ім'я миру та розвитку згідно з рішенням 31 сесії ген. конф. ЮНЕСКО / [наук. редкол.: С. С. Куруленко та ін.]; Рада по вивч. продукт. сил України НАН України [та ін.]. — / [наук. редкол.: С.С. Куруленко та ін.]. — К.: Варта, 2006. — 217, [1] с.

2 Анатомія пам'яті: атлас схем і рисунків провідних шляхів і структур нервової системи, що беруть участь у процесах пам'яті: посіб. для студ. та лікарів / О.Л. Дроздов, Л.А. Дзяк, В.О. Козлов, В.Д. Маковецький. — 2-ге вид., розшир. та доповн. — Дніпропетровськ : Пороги, 2005. — 218 с.

3 Куерда Х. Атлас ботаніки / Хосе Куерда; [пер. з ісп., В.Й. Шовкун]. — Х.: Ранок, 2005. — 96 с.

Законодавчі та нормативні документи

1 Кримінально-процесуальний кодекс України: за станом на 1 груд. 2005 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — К.: Парлам. вид-во, 2006. — 207 с. — (Бібліотека офіційних видань).

2 Медична статистика: зб. нормат. док. / упоряд. та голов. ред. В.М. Заболотько. — К.: МНІАЦ мед. статистики: Медінформ. 2006. — 459 с. — (Нормативні директивні правові документи).

3 Експлуатація, порядок і терміни перевірки запобіжних пристроїв посудин, апаратів і трубопроводів теплових електростанцій: СОУ-Н ЕЕ 39.501:2007. — Офіц. вид. — К.: ГРІФРЕ: М-во палива та енергетики України, 2007. — VI, 74 с. — (Нормативний документ Мінпаливенерго України. Інструкція).

Стандарти

1 Графічні символи, що їх використовують на устаткуванні. Показчик та огляд (ISO 7000:2004, IDT): ДСТУ ISO 7000:2004. — [Чинний від 2006-01-01]. — К.: Держспоживстандарт України, 2006. — IV, 231 с. — (Національний стандарт України).

2 Якість води. Словник термінів: ДСТУ ISO 6107-1:2004 — ДСТУ ISO 6107-9:2004. — [Чинний від 2005-04-01]. — К.:

Держспоживстандарт України, 2006. — 181 с. — (Національні стандарти України).

3 Вимоги щодо безпечності контрольно-вимірювального та лабораторного електричного устаткування. Частина 2-020. Додаткові вимоги до лабораторних центрифуг (EN 61010-2-020:1994, IDT): ДСТУ EN 61010-2-020:2005. — [Чинний від 2007-01-01]. — К.: Держспоживстандарт України, 2007. — IV, 18 с. — (Національний стандарт України).

Каталоги

1 Межгосударственные стандарты: каталог: в 6 т. / [сост. Ковалева И.В., Павлюкова В.А.; ред. Иванов В.Л.]. — Львов: НТЦ "Леонорм-стандарт", 2006.— (Серия "Нормативная база предприятия").

Т. 5. — 2007. — 264 с.

Т. 6. — 2007. — 277 с.

2 Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: каталог-довідник / [авт.-упоряд. М. Зобків та ін.]. — Львів: Новий час, 2003. — 160 с.

3 Університетська книга: осінь, 2003: [каталог]. — [Суми: Унів. кн., 2003]. — 11 с.

4 Горницкая И.П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Горницкая И.П., Ткачук Л.П. — Донецк: Лебедь, 2005. — 228 с.

Бібліографічні показники

1 Куц О.С. Бібліографічний показчик та анотації кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді Львівського державного університету фізичної культури у 2006 році / О. Куц, О. Вацеба. — Львів: Укр. технології, 2007. — 74 с.

2 Систематизований показчик матеріалів з кримінального права, опублікованих у Віснику Конституційного Суду України за 1997—2005 роки / [уклад. Кириш Б.О., Потлань О.С.]. — Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2006. — 11 с. — (Серія: Бібліографічні довідники; вип. 2).

Дисертації

1 Петров П.П. Активність молодих зірок сонячної маси: дис. доктора фіз.-мат. наук: 01.03.02 / Петров Петро Петрович. — К., 2005. — 276 с.

Автореферати дисертацій

1 Новосад І.Я. Технологічне забезпечення виготовлення секцій робочих органів гнучких гвинтових конвеєрів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук: спец. 05.02.08 „Технологія машинобудування” / І.Я. Новосад. — Тернопіль, 2007 —20, [1]с.

2 Нгуен Ші Данг. Моделювання і прогнозування макроекономічних показників в системі підтримки прийняття рішень управління державними фінансами: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук: спец. 05.13.06 “Автоматиз. системи упр. та прогрес, інформ. технології” / Нгуен Ші Данг. — К., 2007. —20 с.

Авторські свідоцтва

1 А. с. 1007970 СССР, МКИЗ В 25 J 15/00. Устройство для захвата неориентированных деталей типа валов / В.С. Ваулин, В.Г. Кемайкин (СССР). — №3360585/25-08; заявл. 23.11.81; опубл. 30.03.83, Бюл. № 12.

Патенти

2. Пат. 2187888 Российская Федерация, МПК Н 04 В 1/38, Н 04 J 13/00. Приемопередающее устройство / Чугаева В.И.; заявитель и патентообладатель Воронеж. науч.-исслед. ин-т связи. — № 2000131736/09; заявл. 18.12.00; опубл. 20.08.02, Бюл. №23 (II ч.).

Частина книги, періодичного, продовжуваного видання

1 Козіна Ж.Л. Теоретичні основи і результати практичного застосування системного аналізу в наукових дослідженнях в області спортивних ігор / Ж.Л. Козіна // Теорія та методика фізичного виховання. — 2007. — № 6. — С. 15—18, 35—38

2 Гранчак Т. Інформаційно-аналітичні структури бібліотек в умовах демократичних перетворень / Тетяна Гранчак, Валерій Горовий // Бібліотечний вісник. — 2006. — №6. — С. 14—17.

3 Валькман Ю.Р. Моделирование НЕ-факторов — основа интеллектуализации компьютерных технологий / Ю.Р. Валькман, В.С. Быков, А.Ю. Рыхальский // Системні дослідження та інформаційні технології. — 2007. — № 1. — С. 39—61.

4 Ма Шуін. Проблеми психологічної підготовки в системі фізкультурної освіти / Ма Шуін // Теорія та методика фізичного виховання. — 2007. — № 5. — С. 12—14.

5 Регіональні особливості смертності населення України /Л.А. Чепелевська, Р.О. Моїсєнко, Г.І. Баторшина [та ін.] // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. — 2007. — № 1. — С. 25—29.

6 Валова І. Нові принципи угоди Базель II / І.Валова; пер. з англ. Н.М. Середи // Банки та банківські системи. — 2007. — Т. 2, № 2. — С 13—20.

7 Зеров М. Поетична діяльність Куліша // Українське письменство ХІХ ст. Від Куліша до Винниченка: (нарис з новітнього укр письменства): статті / Микола Зеров. —Дрогобич, 2007. — С. 245—291.

8 Третьяк В.В. Возможности использования баз знаний для роботизирования технологии взрывной штамповки / В.В. Третьяк, С.А. Стадник, Н.В. Калайтан // Современное состояние использования импульсных источников энергии в промышленности: междунар. науч.-техн. конф., 3-5 окт. 2007 г.: тезисы докл. — Х., 2007. — С. 33.

9 Чорний Д. Міське самоврядування: тягарі проблем, принади цивілізації / Д.М. Чорний // По лівий бік Дніпра: проблеми модернізації міст України: (кінець ХІХ—початок ХХ ст./Д.М. Чорний. — Х., 2007. — Розд. 3. — С. 137—202.

Електронні ресурси

1. Богомольний Б.Р. Медицина екстремальних ситуацій [Електронний ресурс]]: навч. посіб. для студ. мед. вузів ІІІ—ІV рівнів акредитації / Б.Р. Богомольний, В.В. Кононенко, П.М. Чуєв. — 80 Мп / 700 МВ. — Одеса: Одес. мед. ун-т, 2003. — (Бібліотека студента-медика) — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. — Систем.

вимоги: Pentium; 32 MB RAM; Windows 95, 98, 2000, XP; MS Word 97-2000,— Назва з контейнера.

2. Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс]: за даними Всеукр. перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України; ред. О.Г. Осауленко. — К.: CD-вид-во "Інфодиск", 2004. — 1 електрон, опт. диск (CD-ROM): кольор.; 12 см. — (Всеукр. Перепис населення, 2001). — Систем. вимоги: Pentium-266; 32 MB RAM; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. — Назва з титул. екрану.

3. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті: (підсумки 10-ї Міжнар. конф. „Крим-2003") [Електронний ресурс] / Л.Й. Костенко, А.О. Чекмарьов, А.Г. Бровкін, І.А. Павлуша // Бібліотечний вісник — 2003. — № 4. — С. 43. — Режим доступу до журн.: <http://www.nbuv.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm>. 312с.